

Lakiosasto

4.4.2003

Työeläkelaitoksille

**ELÄKKEEN MAKSAMINEN MUULLE KUIN ELÄKKEENSAAJALLE
ITSELLEEN**

Tässä yleiskirjeessä on eläkkeen maksamista muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen koskevat ohjeet. Voimassa oleva etusijajärjestys on nyt osana yleiskirjettä. Itse etusijajärjestykseen ei ole tullut muutoksia, mutta luettelo on päivitetty.

Holhustoimilain vaikutuksista työeläkeasioihin on annettu ohjeet yleiskirjeessä A 8/2000. Tässä yleiskirjeestä kerrotaan asiasta pääpiirteet.

Tämä yleiskirje korvaa kokonaan seuraavat yleiskirjeet ja lakiosaston tiedotteet:

- 21/87 Potilasvahinkolain vaikutus työeläkkeisiin
- A 32/88, Takautuvasti suoritettavan eläkkeen maksaminen sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle
- A 33/88, Eläkkeen maksaminen muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen
- A 24/94, Eläkkeen maksaminen opintotuen maksajalle
- A 13/2000, Kansaneläkelaitoksen regressioikeus työeläkkeeseen
- A 3/2000, Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle harkinnanvaraisin perustein
- Lakiosasto tiedote 1/2000, Eläkkeen maksamisen etusijajärjestys
- Lakiosaston tiedote 6/2000, Takautuvan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen työnantajalle.
- Lakiosaston tiedote 18/2000, Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle harkinnanvaraisin perustein

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Pirjo Posti

Lakiosasto

4.4.2003

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	7
	Eläkkeensaaja alaikäinen.....	7
2	MAKSAMISEEN LIITTYVIÄ YLEISIÄ ASIOITA.....	8
	2.1 Regressioikeus.....	8
	2.2 Ennakoilmoitus ja eläkkeen maksupäivä.....	8
	Ennakoilmoitus.....	8
	Eläkkeen maksupäivä.....	9
	2.3 Eläkkeen maksaminen ja maksukäytäntö.....	9
	Säännökset.....	9
	Päivä, jona eläke on eläkkeensaajan nostettavissa.....	10
	2.4 Takautuva eläke.....	10
	2.5 Lisäedut.....	11
	2.6 Viivästyskorotus.....	11
	2.7 Veron ennakonpidätys.....	11
	2.8 Päätös.....	12
	2.9 VILMA-menettelyn vaikutus.....	12
3	ETUSIJAJÄRJESTYS.....	12
4	MAKSU SAIRAUSVAKUUTUSRAHASTOLLE.....	13
	4.1 Täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki.....	14
	ESA-aika vahvistettu.....	14
	Ei ESA-aikaa.....	14
	4.2 YVE.....	14
	4.3 Osatyökyvyttömyyseläke tai osaeläkkeen suuruinen kuntoutustuki.....	15
	4.3.1 Osatyökyvyttömyyseläke täydeksi eläkkeeksi tai kuntoutustueksi.....	15
	ESA-aika vahvistettu.....	15
	Ei ESA-aikaa.....	15
	4.3.2 Osatyökyvyttömyyseläke YVEksi.....	15
	4.4 Työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus.....	16
	4.5 Kuntoutusraha.....	16
	Kuntoutusrahaan liittyviä erityistilanteita.....	16
	4.6 Osa-aikaeläke.....	17
	4.6.1 Osa-aikaeläke täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.....	17
	ESA-aika vahvistettu.....	17
	Ei ESA-aikaa.....	18
	4.6.2 Osa-aikaeläke YVEksi.....	18
	4.7 Työttömyyseläke.....	18
	4.8 Varhennettu vanhuuseläke.....	19
	4.9 Sairausvakuutusrahastolle maksaminen.....	19
	Käytännössä Kelan toimistojen tileille.....	19
	Eläke sairausvakuutusrahastolle myös työnantajalle maksetun sairauspäivärahan ajalta.....	19
	Ei ennakonpidätystä.....	20

Lakiosasto

4.4.2003

Lisäetuja ja vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvia eläkkeitä ei makseta	20
4.9.1 Maksettavan eläkkeen määrääminen	20
4.9.2 Eläkettä useasta eläkelaitoksesta	20
4.10 Sairauskassa sairauspäivärahan myöntäjänä	20
5 MAKSU TYÖNANTAJALLE.....	21
Ensin sairausvakuutusrahastolle	22
Ei ennakonpidätystä	22
Viivästyskorotus.....	22
YEL/MYEL -eläkeosuuden maksaminen	22
5.1 Työnantaja on maksanut palkkaa takautuvan eläkkeen ajalta	22
5.1.1 Täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki sairausajan palkan korvaukseksi	22
Kuntoutustuen jälkeinen työkokeilu	22
5.1.2 Osatyökyvyttömyyseläke	23
5.1.3 YVE	23
5.1.4 Työnantajan hakemus	23
5.2 Työnantaja on maksanut tai maksaa palkkaa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saavalle työntekijälle	24
5.2.1 Työnantajan hakemus	24
5.3 Lomarahaa tai lomakorvauksen maksaminen työnantajalle.....	25
Sairausajan palkan korvaamiseksi maksettu eläke	25
Työnteon perusteella maksetun palkan korvaukseksi maksettu eläke	25
5.4 Mille työnantajista eläke maksetaan.....	25
Palkkaa useammalta työnantajalta	25
Työnantaja on jo saanut palkkaa vastaavan korvauksen muualta.....	25
5.5 Yrittäjät	26
5.6 Merimieseläkelaki (MEL).....	26
5.7 Julkinen puoli	26
5.7.1 Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntö (KES)	26
Vuoden 2002 alusta.....	26
Ennen vuotta 2002	26
5.7.2 Valtion eläkelaki (VEL)	27
6 MAKSU TYÖTTÖMYYSKASSALLE TAI KELALLE TYÖTTÖMYYS- TAI KOULUTUSETUUKSIEN KORVAUKSEKSI	27
TEL:n säännös	27
Kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen maksaminen	28
6.1 Mikä eläke työttömyyskassalle tai Kelalle	28
Työmarkkinatuen korvaukseksi voi tulla maksettavaksi myös perhe-eläke	28
Ylläpitokorvaus	28
6.2 Etuus maksettu eläkkeen kanssa samalta ajalta.....	29
6.3 Eläkkeen periminen.....	29
6.3.1 Käytännön menettely.....	29
6.3.2 Työttömyyskassalle tai Kelalle maksetaan sen maksaman etuuden brutto- tai nettomäärää.....	30

Lakiosasto

4.4.2003

	Eläkelaitos maksaa nettoeläkkeestä.....	30
	Työttömyyskassa tai Kela perii etuuden brutto- tai nettomäärää	30
	Verotusta ei ole vahvistettu.....	30
	Verotus on vahvistettu	31
6.4	Vuorottelukorvaus	31
6.5	Osa-aikalisä: ei regressiä.....	31
6.6	Koulutusrahaston maksamat etuudet: ei regressiä	32
6.7	Aikuiskoulutustuen etukäteiskäyttö	32
7	MAKSU KANSANELÄKELAITOKSELLE KANSANELÄKKEEN KORVAUKSEKSI	33
	Kelan regressioikeus valitustilanteessa	33
	Itseoikaisu valituksen yhteydessä.....	33
7.1	Oikaisu muutoksenhakuelimen päätöksen perusteella	34
	7.1.1 Menettely.....	34
	Kelan ilmoitus	34
	Työeläkelaitoksen vastaus regressi-ilmoitukseen.....	34
	Päätös ja eläkkeen pidättäminen.....	34
	Työeläkelaitoksen ilmoitus eläkerekisteriin.....	35
	Kelan perimisilmoitus.....	35
7.2	Kelan regressioikeus lainvoimaisen päätöksen itseoikaisu- ja tarkistustilanteissa.....	35
	7.2.1 Itseoikaisu	35
	7.2.2 Eläkkeen tarkistaminen	36
	7.2.3 Työeläkelaitos tarkistaa, saako henkilö kansaneläkettä	36
	7.2.4 Työeläkelaitos selvittää regressioikeuden edellytysten täyttymisen	36
	Työeläkkeen määrä.....	36
	Oikaisusta tai tarkistuksesta johtuvan eläkkeenosan euromäärä	37
	Muilla perijöillä jo etusija.....	37
	7.2.5 Käytännön menettely.....	37
	Työeläkelaitoksen ilmoitus Kelalle	37
	Työeläkelaitoksen oikaisupäätös ja takautuvan eläkkeen pidättäminen	37
	7.2.6 Kelan perimisvaatimus	37
7.3	Verotusmenettely	38
8	MAKSU KANSANELÄKELAITOKSELLE OPINTOTUEN MAKSAJANA.....	38
8.1	Opintotuen saamisen estävät eläkkeet	38
	Osatyökyvyttömyyseläke	38
8.2	Takautuvan eläkkeen pidättäminen.....	39
	Käytännön menettely	39
9	MAKSU SOSIAALILAUTAKUNNALLE.....	39
	Joko ehdottomin tai harkinnanvaraisin perustein.....	40
9.1	Toimeentulotuen ennakko	41
	TEL:n säännös	41
	Toimeentulotukilaki.....	41
9.1.1	Menettely toimeentulotuen ennakon korvaukseksi maksamisessa	41
	9.1.1.1 Eläkehakemuksen vireilletulon jälkeinen eläke maksetaan.....	42

Lakiosasto

4.4.2003

Toimeentulotuen maksaminen alkanut kuukauden alkupuolella.....	42
Maksaminen alkanut kuukauden puolivälin jälkeen	42
Käytännössä maksetaan usein koko maksuunpanokuukauden eläke.....	42
Sosiaalilautakunnalla on velvollisuus maksaa toimeentulotuen yli menevä eläke eläkkeensaajalle	42
9.1.1.2 Sosiaalilautakunnan hakemus	43
9.1.1.3 Sosiaalilautakunnalle maksettavan eläkkeen määrä.....	43
Kertakorvaukset.....	44
Viivästyskorotuksen maksaminen.....	44
9.1.1.4 Eläkepäätös ja eläkkeen maksaminen	44
Myöhemmät maksupäätökset sosiaalilautakunnalle	44
9.2 Laitoshoidon tai -huolto tai perhehoito.....	45
TEL:n säännös	45
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (asiaksmaksulaki)	45
Lastensuojelulaissa viittaussäännös.....	45
9.2.1 Menettely eläkkeen maksamisessa	46
Hoidon tai huollon ajalta	46
Laitoshoidon ja perhehoito.....	46
9.2.1.1 Sosiaalilautakunnan (kunnan) hakemus	46
Eläke voidaan maksaa myös kuntayhtymälle	47
9.2.1.2 Sosiaalilautakunnalle (kunnalle) maksettava määrä	47
Myös viivästyskorotus maksetaan	47
9.2.1.3 Eläkepäätös ja eläkkeen maksaminen	47
Myöhemmät maksupäätökset sosiaalilautakunnalle	47
9.3 Eläkehakemus ei vielä ole vireillä.....	47
9.4 Harkinnanvaraiset perusteet	48
TEL:n säännös	48
9.4.1 Eläkkeensaajan tai hänen perheensä huoltoon.....	48
9.4.1.1 Menettely harkinnanvaraisin perustein maksamisessa	49
9.4.1.2 Harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolon selvittää sosiaalilautakunta	49
Eläkkeensaajan suostumus	49
9.4.1.3 Eläkelaitoksen harkinta	50
9.4.2 Sosiaalilautakunnan hakemus.....	51
Muun kuin sosiaalilautakunnan hakemus	51
9.4.3 Päätös	51
Eläkkeensaaja vaatii sosiaalilautakunnalle maksettavaa eläkettä maksettavaksi itselleen.....	51
9.4.3.1 Elatusapu ja lapsikorotus	52
Elatusapu	52
Lapsikorotus	53
10 MAKSU POTILASVAKUUTUSKESKUKSELLE	53
10.1 Käytännössä regressiä ei yleensä tarvita	53
10.2 Regressimenettely	54
Samaan vahinkotapahtumaan perustuva eläke.....	54

Lakiosasto

4.4.2003

	Vain ansionmenetykskorvauksen osalta	54
	Käytännön menettely	54
	Ei veron ennakonpidätystä	55
11	MAKSU EU/ETA - JA SOSIAALITURVASOPIMUSMAAN LAITOKSELLE	55
	11.1 Muun EU/ETA-maan laitos perii Suomen työeläkkeestä	55
	11.2 Sveitsi perii Suomen työeläkkeestä	55
	11.3 Muun sosiaaliturvasopimusmaan laitos perii Suomen työeläkkeestä	55
12	VAKUUTUSMAKSUJEN PERIMINEN ELÄKKEESTÄ	56
	12.1 Omasta eläkkeestä peritään omia YEL- tai MYEL-vakuutusmaksuja	56
	Ensin sairausvakuutusrahastolle	56
	Eläkkeestä perittävä määrä	56
	12.2 Yrittäjän eläkkeestä voidaan periä myös samassa yrityksessä työskentelevien maksamattomia yrittäjävakuutusmaksuja	57
	12.3 Työnantajan laiminlyömiä TEL-, LEL- tai TaEL-maksujen periminen kuittaamalla työnantajan eläkkeestä	57
	12.4 Yrittäjävakuutusmaksujen periminen kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen YEL- tai MYEL-osasta	57
	Ei alle vuodeksi myönnetystä kuntoutusrahasta	58
	12.5 Yrittäjäeläkevakuutus yrittäjän kuoleman jälkeen	58
13	AIHEETTOMASTI MAKSETUN ELÄKKEEN TAKAISINPERIMINEN KUITTAAMALLA	58
	Kuittaaminen vastaisista eläke-eristä	58
	Kuitattava määrä	58
	Leskelle maksetun kertosuorituksen takaisin periminen	59
14	ELÄKKEEN ULOSOTTO	59
	Maksukielto	60
	Ulosoton suojaosuus	60
15	VALTAKIRJALLA MAKSAMINEN	60

LIITTEET

Lakiosasto

4.4.2003

1 JOHDANTO

Lähtökohta on, että eläke maksetaan sen saajalle itselleen. Vain laissa olevan säännöksen perusteella eläke voidaan maksaa muulle kuin sen saajalle. Työntekijäin eläkelain (TEL) mukaista etuutta ei saa siirtää toiselle ilman eläkelaitoksen suostumusta. Lisäksi eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

TEL:n 19 b §:n 2 momentti: Tämän lain mukainen etuus maksetaan etuuden saajalle, jolle se on myönnetty, jollei laissa tosin säädetä. Etuuden maksamisesta sille, jolla on edunvalvoja, on soveltuvin osin voimassa, mitä holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään. Alle 15-vuotiaan etuus maksetaan kuitenkin hänen edunvalvojalleen.

Jos henkilölle on määrätty edunvalvoja, eläke maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle tilille. Näin tehdään myös silloin, kun henkilöllä itsellään on edunvalvojan kanssa rinnakkainen puhevalta. Maksamisessa noudatetaan soveltuvin osin holhoustoimilain säännöksiä.

Edunvalvojalle maksetaan aina vain se osa eläkettä, joka jää maksettavaksi henkilölle itselleen, kun eläkkeestä on ensin maksettu mahdollisille muille saajatahoille menevä osuus. Eläkelaitoksella ei ole velvollisuutta maksaa eläkettä osissa esimerkiksi siten, että puolet maksettaisiin edunvalvojalle ja puolet eläkkeensaajalle.

Eläkkeensaaja alaikäinen

Alle 15-vuotiaan eläke maksetaan aina edunvalvojalle, joka on yleensä hänen vanhempansa.

15-17 -vuotiaan henkilön työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa hänelle itselleen ja hän voi myös itse hakea työkyvyttömyyseläkettä. Tämä johtuu siitä, että tämän ikäisellä on oikeus vallita omalla työllään ansaittua tuloa.

Alaikäiselle myönnettyä perhe-eläkettä ei voida maksaa hänelle itselleen, vaan se maksetaan aina hänen edunvalvojalleen (huoltajalle).

ELK:n päätös 3224/01, 11.12.2001: Takautuva lapseneläke voidaan maksaa lapseneläkkeen saajalle itselleen eli hänen omalle henkilökohtaiselle pankkitililleen, kun saaja on täysi-ikäinen maksuajankohtana.

Yleiskirje A 8/2000 Holhoustoimilain vaikutukset työeläkeasioihin

Lakiosasto

4.4.2003

2 MAKSAMISEEN LIITTYVIÄ YLEISIÄ ASIOITA

Jäljempänä näissä ohjeissa lähdetään yleensä TEL:n säännöksistä. Viittaussäännösten kautta soveltamisohjeet koskevat myös muita yksityisen puolen työeläkelakeja, jollei toisin ole kerrottu.

2.1 Regressioikeus

Kun henkilölle myönnetään ensisijainen etuus takautuvasti samalle ajalle, jolta hänelle jo on maksettu jotain muuta, toissijaista etuutta, toissijaista etuutta maksaneelle voi tulla regressi- eli takautumisoikeus myöhemmin myönnettyyn ensisijaiseen etuuteen.

Regressioikeus koskee aina sellaista eläkettä, joka maksetaan ennen kuin eläkkeen säännöllinen maksu alkaa. Se koskee siis yleensä takautuvasti myönnettyä eläkettä.

Regressioikeus voi syntyä kahdenlaisessa tilanteessa. Se syntyy ensinnäkin silloin, kun toissijaista etuutta myönnettäessä ei ole ollut ennakoitavissa, että henkilölle myönnetään taannehtivasti samalle ajalle muuta, ensisijaista etuutta. Tämä myöhemmin myönnetty etuus voi olla joko aiemmin myönnetyn etuuden saamisen kokonaan estävä tai etuuden määrää vähentävä.

Toiseksi regressioikeus syntyy, kun toissijaista etuutta myönnettäessä voidaan jo ennakoida, että samalle ajalle todennäköisesti tullaan myöntämään ensisijainen etuus. Toissijainen etuus kuitenkin myönnetään esimerkiksi siksi, että jo ennakkoon arvioidaan ensisijaisen etuuden myöntämisen kestävän pitkään. Näin hakijan toimeentulo turvataan ensisijaisen korvauksen käsittelyn ajaksi toissijaisen etuuden avulla.

2.2 Ennakoilmoitus ja eläkkeen maksupäivä

Ennakoilmoitus

Eläkelaitoksella on velvollisuus maksaa eläkkeensaajan eläkettä muulle saajataholle vain, jos eläkkeen maksamista koskeva ilmoitus on tullut eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää (TEL 19 c § 7 mom.).

Työttömyyseläkehakemuksen liitteenä olevassa työttömyystodistuksessa on aina pyyntö takautuvan eläkkeen maksamisesta työttömyys- tai koulutusetuuden maksajalle. Työttömyyseläkkeessä ei siten tarvita erillistä ennakoilmoitusta.

Lakiosasto

4.4.2003

Ennakoilmoitus voi tulla eläkelaitokselle lomakkeella, esimerkiksi Perimisilmoitus -lomakkeella (ETK/Kela 7301) työttömyys- tai koulutusetuuden maksajalta tai Regressi- ja perimisilmoitus -lomakkeella (ETK/Kela 7025) Kelalta, jos se on maksanut väliaikaisesti kansaneläkettä työeläkevalituksen vireillä ollessa. Ennakoilmoitus voi olla myös vapaamuotoinen. Myös eläkelaitos voi ottaa yhteyttä etuuden maksajaan, jos eläkeasiaa käsiteltäessä huomataan, että takautuvaa eläkettä on tulossa ajalle, jolta on maksettu toissijaista etuutta. Vapaamuotoisesta ilmoituksesta tai eläkelaitoksen yhteydenotosta tehdään kirjaus eläkeasiakirjoihin.

Työeläkelaitos saa ETK:n 3270 –käyttöliittymän näytöiltä tiedon siitä, tuleeeko Kela mahdollisesti perimään takautuvasti myönnettävää työeläkettä maksamansa etuuden korvaukseksi. Näillä sanomilla annettua ennakoilmoitusta ei kuitenkaan pidetä virallisena ennakoilmoituksena, vaan Kela antaa työttömyysturvasta, opintorahasta ja koulutustuesta aiheutuvasta eläkkeen perinnästä ennakoilmoituksen viimeistään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Asiasta on Kelan etuuksien osalta tarkempaa tietoa yleiskirjeessä C 2/2001, Kelan hakemus-, päätös- ja etuustietojen välittäminen työeläkelaitoksille.

Eläkkeen maksupäivä

TEL:n 19 c §:n 7 momentin tarkoittamana eläkkeen maksupäivänä pidetään sitä päivää, jona eläkelaitos antoi määräyksen eläkkeen maksamisesta. Tämä maksupäivä on siis eri päivä kuin se päivä, jona eläke on eläkkeensaajan nostettavissa (siitä päivästä kerrotaan kohdassa 2.3).

2.3

Eläkkeen maksaminen ja maksukäytäntö

Säännökset

Yksityisten alojen eläkkeen maksamisesta on säädetty työntekijäin eläkeasetuksen (TEA) 13 §:ssä. Sen mukaan eläke maksetaan kuukausittain eläkkeensaajan valitsemaan rahalaitokseen hänen ilmoittamalleen tilille. Vastaava säännös on myös muissa työeläkeasetuksissa (LEA 15 §, TaEA 4 §, MYEA 14 § ja YEA 13 §).

Merimieseläkelain (MEL) mukainen eläke maksetaan kuukausittain jälkikäteen kunkin kuukauden viimeisenä päivänä eläkkeensaajan valitsemaan rahalaitokseen hänen ilmoittamalleen tilille. Jos kalenterikuukauden viimeinen päivä on pyhäpäivä tai arkilauantai, eläke maksetaan edeltävänä arkipäivänä (MEL 29 §).

Eläkkeen maksupäivä, jona eläke on nostettavissa, vahvistetaan eläkkeensaajalle eläkepääätöksessä, minkä jälkeen se on eläkelaitosta sito-

Lakiosasto

4.4.2003

va eräpäivä. Velkakirjalain 5 §:n 2 momentin mukaan eräpäivä siirtyy seuraavaan arkipäivään, jos eräpäivä sattuu pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäiväksi, joului- tai juhannusaatoksi taikka arkilauantaiksi.

Päivä, jona eläke on eläkkeensaajan nostettavissa

Yksityisen puolen työeläkelaitokset maksavat eläkkeen yleensä etukäteen kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos tämä ei ole pankkipäivä, eläke maksetaan kuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä.

Työeläkkeitä maksetaan myös muina päivinä. Säännöllisesti maksettavien eläkkeiden maksupäivät ovat:

LEL työeläkekassa	10. päivä
Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela)	2. pankkipäivä
Valtiokonttori	20. päivä
Kuntien eläkevakuutus	3. pankkipäivä
Merimieseläkekassa	kalenterikuukauden viimeinen päivä

Melan eläkkeiden maksupäivä liittyy valtionapujen kuukausittaiseen maksamiseen.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen maksupäivät vaihtelevat säätiöittäin ja kassoittain kuukauden ensimmäisestä päivästä kuukauden viimeiseen päivään.

2.4

Takautuva eläke

Takautuvalla eläkkeellä tarkoitetaan kaikkia niitä eläke-eriä, jotka kohdistuvat eläkkeen säännöllisen maksun alkamista edeltävään aikaan.

Eläkkeen maksun alkamisajankohta määrätään seuraavasti:

eläkepääätös annetaan	maksaminen alkaa
kuukauden 1. - 15. päivänä	seuraavan kuukauden 1. päivänä
kuukauden 16. - 31. päivänä	seuraavan kuukauden 16. päivänä

Jos eläkkeen maksamisen alkamisajankohta on kuukauden 16. päivä, takautuvasti myönnettynä eläkkeenä pidetään puolta tämän kuukauden eläkkeestä.

Eläkelaitos pidättää takautuvan eläkkeen ja selvittää erikseen, kenelle se tulee maksettavaksi.

Lakiosasto

4.4.2003

Kun Kela on hakenut takautuvasti myönnetyn työeläkkeen maksamista itselleen sen vuoksi, että työeläkelaitos itseoikaisee tai tarkistaa eläkettä tai eläkkeen määrä muuttuu valituksen johdosta, varsinaisen takautuvan eläkkeen lisäksi pidätetään myös päätöksenantokuukautta seuraavan kalenterikuukauden eläke. Asiasta kerrotaan kohdassa 7.

2.5

Lisäedut

Muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen voidaan yleensä maksaa koko eläke, myös rekisteröidyt lisäedut. Sama koskee eläkettä, joka perustuu vapaaehtoisesti järjestettyyn TEL:n mukaiseen eläketurvaan (esimerkiksi luottamustoimen perusteella maksettu eläke).

Jos rekisteröityä lisäetua ei voida maksaa muulle kuin eläkkeensaajalle, siitä kerrotaan jäljempänä asianomaisessa kohdassa erikseen.

Jos on kyse eläkesäätiön tai -kassan maksamasta eläkkeestä, säätiön tai kassan säännöistä on syytä tarkistaa, voidaanko rekisteröimättömiä lisäeläkkeitä maksaa muulle kuin eläkkeensaajalle.

2.6

Viivästyskorotus

Viivästyskorotus maksetaan yleensä vain eläkkeensaajalle itselleen. Jos eläkettä maksetaan työnantajalle tai sosiaalilautakunnalle, näille voi kuitenkin tulla maksettavaksi myös viivästyskorotus. Se voi tulla maksettavaksi myös EU/ETA-maan laitokselle tai sosiaaliturvasopimaan laitokselle.

2.7

Veron ennakonpidätys

Yleensä eläkelaitos pidättää veron myös siitä osasta eläkettä, joka tulee maksettavaksi muulle kuin eläkkeensaajalle.

Sairausvakuutusrahastolle, työnantajalle ja Potilasvakuutuskeskukselle maksettavasta eläkkeestä ei kuitenkaan pidätetä veroa. Sitä ei pidätetä myöskään siitä osasta takautuvaa eläkettä, joka maksetaan Kansaneläkelaitokselle aiheettomasti maksetun kansaneläkkeen korvaukseksi.

Verohallitus on 20.3.2003 antanut ohjeet eläkkeiden, päivärahajen sekä eräiden sosiaalietuuksien takaisinperinnästä. TELA on lähettänyt ohjeet tiedoksi eläkelaitoksille (TELA-suositus 3/25.3.2003).

Lakiosasto

4.4.2003

2.8
Päätös

Kun jokin viranomainen, laitos tai muu taho on hakenut eläkkeensaajan eläkkeen maksamista itselleen, asiasta annetaan päätös sekä eläkkeensaajalle että maksun hakijalle. Päätöksiin liitetään muutoksenhakuohje.

Poikkeuksena on tilanne, jossa sosiaalilautakunta on hakenut eläkkeen maksamista itselleen harkinnanvaraisin perustein, mutta eläkkeensaaja ei ole suostunut tähän. Silloin sosiaalilautakunnalle voidaan ilmoittaa kirjeellä, ettei sen hakemusta voida hyväksyä. Pyynnöstä tästäkin annetaan päätös muutoksenhakuohjeineen. Harkinnanvaraisin perustein maksamisesta kerrotaan kohdassa 9.4.

2.9
VILMA-menettelyn vaikutus

VILMA-menettelyn voimaantultua VILMA-laitos hoitaa VILMA-eläkkeissä myös eläkkeen maksamiseen muulle kuin eläkkeensaajalle liittyvät tehtävät. Menettelystä on ohjeet omassa yleiskirjeessään.

3
ETUSIJAJÄRJESTYS

Kun useammalla viranomaisella, laitoksella tai muulla taholla on oikeus henkilölle myönnettyyn takautuvaan eläkkeeseen, eläkkeen maksamisessa eri saajille noudatetaan etusijajärjestystä. Se kertoo, missä järjestyksessä takautuva eläke on maksettava eri saajatahoille. Nykyisin noudatettava etusijajärjestys on seuraava:

1. *sairausvakuutusrahasto*; sairausvakuutuslain mukainen päiväraha (TEL 4 d §:n 4 mom., TEL 19 c §:n 1 mom., sairausvakuutuslain 27 §)
2. *eläkelaitos*; YEL- ja MYEL-vakuutusmaksupidätykset (YEL 12 §:n 6 mom., MYEL 12 §:n 5 mom.)
3. *eläkelaitos*; aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperintä kuitaamalla (TEL 18 §:n 3 mom.)
4. *työnantaja*; sairausajan palkka sekä palkka kuntoutusrahaa tai eläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saavalle (TEL 19 c §:n 1 mom.)
5. *työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos*; työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki, koulutustuki, koulutuspäiväraha (TEL 19 c §:n 2 mom., KEL 43 a §)

Lakiosasto

4.4.2003

6. *Kansaneläkelaitos*; takautumisoikeus työeläkkeen valituksen ja tarkistamisen vuoksi (TEL 19 c §:n 3 mom., KEL 45 §:n 2 ja 3 mom.)
7. *kunta (sosiaalilautakunta)*; ehdottomat perusteet, toimeentulotuen ennakko, laitoshoidon tai -huolto, perhehoito, lastensuojelusta aiheutuneet kustannukset (TEL 19 c §:n 4 mom., toimeentulotukilain 23 §, TEL 19 c §:n 5 mom., sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 ja 14 §)
8. *Kansaneläkelaitos*; opintotuki (TEL 19 c §:n 6 mom., opintotukilain 28 §)
9. *Potilasvakuutuskeskus*; korvaus potilasvahingosta (potilasvahinkolain 9 §)
10. *EU- ja ETA-maan laitos ja Sveitsi*; eläkkeen liikamaksu (asetus 574/72, 111 artiklan 1 kohta)
11. *ulosottoviranomainen*; (ulosottolain 4 luvun 7 §)
12. *EU- tai ETA-maan laitos ja Sveitsi*; muun etuuden kuin eläkkeen liikamaksu (asetus 574/72, 111 artiklan 2 kohta)
13. *sosiaaliturvasopimusmaan laitos*; eläkkeen ja muun etuuden liikamaksu (Israel, Viro, Latvia ja Liettua)
14. *sosiaalilautakunta*; harkinnanvaraiset perusteet (TEL 19 b §:n 4 mom.)

4

MAKSU SAIRAUSVAKUUTUSRAHASTOLLE

Sairausvakuutuslain (SVL) mukainen päiväraha (sairauspäiväraha) on ensisijainen työeläkelakien mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Yleensä työkyvyttömyyseläkkeen hakija hakee sairauspäivärahaa ennen eläkkeen hakemista. Kun Kela on maksanut sairauspäivärahaa 150 päivältä, se vahvistaa päivärahan saajalle ensisijaisuusajan eli ESA-ajan. ESA-aika vahvistetaan työeläkelakien mukaisen täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajan määrittelyä varten.

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jollei TEL:n 4 d §:n säännöksistä johdu muuta. TEL:n 4 d § säätelee työkyvyttömyyseläkkeen alkamista suhteessa sairauspäivärahaan (eli myönnetäänkö eläke vasta ESA-ajan päättymisestä vai heti työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta) sekä sitä, missä tilanteissa takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettava sairausvakuutusrahastolle ja koska sitä ei saa maksaa sille.

Lakiosasto

4.4.2003

Jos työntekijällä on oikeus saada SVL:n mukaista päivärahaa vastaavaa etuutta ulkomailta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määriteltäessä samalla tavalla kuin SVL:n mukainen päiväraha, kuitenkin enintään SVL:n mukaiseen enimmäissuoritus aikaan saakka (TEL 4 d § 8 mom.).

Työkyvyttömyyseläkeasioiden käsittelystä kerrotaan yleiskirjeessä A 23/91, Työkyvyttömyyseläkkeet (kansio, jota on päivitetty vuonna 1997).

Kuntoutusasioista kerrotaan yleiskirjeessä A 30/97, Työeläkekuntoutus, joka on osa kuntoutuskansiota.

4.1

Täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki

ESA-aika vahvistettu

Kun täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki alkaa ESA-ajan päättyä ja henkilölle on maksettu sairauspäivärahaa vielä ESA-ajan päättymisen jälkeen, ESA-ajan jälkeen maksetun päivärahan kanssa samalle ajalle myönnetty takautuva eläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle päivärahaa vastaavalta osin (TEL 4 d § 4 mom.).

Ei ESA-aikaa

Jos eläke on myönnetty ESA-aikaa noudattamatta, ei sairauspäivärahan kanssa päällekkäin menevää takautuvaa eläkettä makseta sairausvakuutusrahastolle.

Eläkkeensaajalle itselleen maksetaan tällöin se osa takautuvaa eläkettä, joka ylittää sairauspäivärahan määrän (TEL 4 d § 5 mom.). Sairauspäivärahaa vastaavaa eläkkeen osuutta ei makseta minnekään.

4.2

YVE

YVEN maksu alkaa sen saamisehtojen täytyttyä. Vaikka henkilölle olisi vahvistettu ESA-aika, se ei vaikuta YVEN alkamiseen.

Takautuvasti myönnetty YVE maksetaan sairausvakuutusrahastolle samalta ajalta maksettua päivärahaa vastaavalta osin (TEL 4 d § 4 mom.).

Vuoden 2004 alusta lukien YVE lakkaa erillisenä eläke muotona, mutta vuonna 1943 ja sitä ennen syntyneillä henkilöillä YVE-oikeus säilyy edelleen (yleiskirje A 34/2002).

Lakiosasto

4.4.2003

4.3

Osatyökyvyttömyyseläke tai osaeläkkeen suuruinen kuntoutustuki

Takautuvasti myönnettyä osaeläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle, vaikka samalta ajalta on maksettu sairauspäivärahaa (TEL 4 d § 5 mom.).

Eläkkeensaajalle maksetaan se osa takautuvasta osaeläkkeestä, joka ylittää samalta ajalta maksetun sairauspäivärahan määrän.

Jos takautuva osaeläke jää päivärahaa pienemmäksi, sitä ei makseta minnekään.

4.3.1

Osatyökyvyttömyyseläke täydeksi eläkkeeksi tai kuntoutustueksi

ESA-aika vahvistettu

Kun osaeläke tai osaeläkkeen suuruinen kuntoutustuki muutetaan täydeksi ja hakijalle on vahvistettu ESA-aika, täyttä eläkettä ryhdytään maksamaan ESA-ajan päätyttyä. Siihen saakka työkyvyttömyyseläke maksetaan osaeläkkeenä (TEL 4 d § 3 mom.).

Jos täysi eläke tällöin myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta hakijalle on ESA-ajan jälkeen vielä maksettu sairauspäivärahaa, päivärahaa vastaava täyden ja osaeläkkeen erotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle (TEL 4 d § 4 mom.).

Ei ESA-aikaa

Jollei ESA-aikaa ole vahvistettu, takautuvaa eläkettä (täyden ja osaeläkkeen erotusta) ei makseta sairausvakuutusrahastolle, vaikka sairauspäivärahaa on maksettu takautuvan eläkkeen ajalta.

Se osa takautuvasta eläkkeestä, joka ylittää sairauspäivärahan määrän, maksetaan eläkkeensaajalle itselleen (TEL 4 d § 5 mom.).

Jos takautuva eläke on pienempi kuin sairauspäiväraha, sitä ei makseta minnekään.

4.3.2

Osatyökyvyttömyyseläke YVEksi

Jos osaeläke muutetaan takautuvasti YVEksi ja takautuvalta ajalta on maksettu sairauspäivärahaa, takautuva eläke (YVEN ja osaeläkkeen erotus) maksetaan päivärahaa vastaavalta osin sairausvakuutusrahastolle.

Lakiosasto

4.4.2003

4.4

Työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus

Eläkelaitos voi päättää, että se maksaa kertasuoritusrajan alle jäävän vapaakirjaeläkkeen vastaiset eläke-erät kertasuorituksena. Eläkkeen takautuvaa osaa ei voi maksaa kertasuorituksena.

Takautuvaa osaa ei makseta sairausvakuutusrahastolle, vaan se maksetaan eläkkeensaajalle itselleen, jollei mikään muulla taholla ole oikeutta saada sitä (TEL 4 d § 7 momentti).

4.5

Kuntoutusraha

Kuntoutusrahan maksamisesta sairausvakuutusrahastolle ei ole erityissäännöstä. Kuntoutusrahan maksamisesta muulle kuin kuntoutujalle itselleen noudatetaan soveltuvin osin samoja ohjeita kuin eläkkeen maksamisesta muulle kuin eläkkeensaajalle.

Työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa ei tulisi myöntää ajalle, jolta jo on maksettu sairauspäivärahaa. Jos näin kuitenkin tehdään, kuntoutusraha maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa (TEL 4 d § 4 mom.).

Kuntoutusrahan liittyviä erityistilanteita

Takautuva työkyvyttömyyseläke kuntoutusrahan saajalle

Jos henkilölle, joka saa työeläkejärjestelmän tai Kelan maksamaa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten mukaan, myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti, eläkettä ei makseta tämän kuntoutusetuuden ajalta (TEL 4 d § 6 mom.).

Takautuvaa eläkettä ei makseta minnekään, jos takautuva aika on kokonaan 1.1.1996 jälkeistä aikaa.

Kelan kuntoutusraha työeläkkeen saajalle

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai työttömyyseläkettä saavalla henkilöllä saattaa olla oikeus Kelan maksamaan kuntoutusrahalain 16 §:n mukaiseen kuntoutusrahan (eläkkeensaajan kuntoutusraha). Työeläkelakien mukaiset osa- ja osa-aikaeläkkeet saattavat vähentää kuntoutusrahan määrää. Tämä kuntoutusraha ei vaikuta mitenkään maksussa olevaan työeläkkeeseen. Kela välittää myöntämästään kuntoutusrahasta tiedon ETK:n 3270 -käyttöliittymän avulla.

Lakiosasto

4.4.2003

Jos Kelan kuntoutusrahan saajalle kesken kuntoutusjakson myönnetään täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke, kuntoutusraha muuttuu eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi ja Kela tarkistaa sen määrän työeläkkeen alkamisajankohdasta lukien. Tämä ei vaikuta maksussa olevaan työeläkkeeseen. Kela välittää tiedon kuntoutusrahan muuttamisesta eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

4.6

Osa-aikaeläke

Takautuvaa osa-aikaeläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle, vaikka osa-aikaeläkettä maksettaisiin lain sallima kuuden kuukauden aika takautuvasti ja tähän aikaan sisältyy sairauspäivärahajakso. Sairauspäivärahan korvaukseksi voidaan maksaa vain työkyvyttömyyteen perustuvaa eläkettä.

Osa-aikaeläke ei voi alkaa sairausjaksolla, joten osa-aikaeläke myönnetään vasta siitä alkaen, kun sairauspäivärahan tai sairausajan palkan maksu päättyy ja henkilö tosiasiallisesti aloittaa osa-aikatyön.

4.6.1

Osa-aikaeläke täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi

Jos henkilölle myönnetään täysi työkyvyttömyyseläke takautuvasti samalle ajalle, jolta hänelle jo on maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke katsotaan työkyvyttömyyseläkkeen osasuoritukseksi (TEL 4 g § 2 mom.).

ESA-aika vahvistettu

Jos ESA-aika on vahvistettu, työkyvyttömyyseläkkeen maksu alkaa ESA-ajan päätyttyä. Jos ESA-ajan jälkeen on maksettu sairauspäivärahaa ja osa-aikaeläkkeen ajalle takautuvasti myönnetty täysi työkyvyttömyyseläke kohdistuu päivärahan maksuaikaan, maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen erotus sairausvakuutusrahastolle päivärahaa vastaavilta osin.

Osa-aikaeläkettä vastaavaa osaa takautuvasti myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä ei siis makseta sairausvakuutusrahastolle.

Miksi vain erotus maksetaan

Säännös, jonka mukaan toisen lajisena jo saatu eläke katsotaan uuden, vasta myönnettävän eläkkeen osasuoritukseksi, ei ulota vaikutustaan sairausvakuutusrahaston sairauspäivärahan maksuun perustuvaan takautumisoikeuteen. Näin ollen sairausvakuutusrahastolle maksetaan vain täyden työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen erotus. TEL:n 4 d §:n tarkoituksena ei ole, että eläkelaitoksen on perittävä eläkkeensaajalta takaisin jo maksettua eläkettä voidakseen maksaa sairausvakuutusrahastolle sen

Lakiosasto

4.4.2003

vaatimat suoritukset. Kela voi itse periä liikamaksun eläkkeensaajalta.

Ei ESA-aikaa

Jos osa-aikaeläkkeellä olevalle myönnetään takautuvasti työkyvyttömyyseläke ESA-aikaa noudattamatta, sairauspäivärahan ajalle takautuvasti myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä, jonka osasuorituksena on osa-aikaeläke, ei makseta sairausvakuutusrahastolle. Tilanne on tässä sama kuin osaeläkkeen muuttuessa täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Takautuva työkyvyttömyyseläke maksetaan eläkkeensaajalle itselleen, jos eläke ylittää sairauspäivärahan määrän. Tällöin työkyvyttömyyseläkkeeksi katsotaan myös se osuus, joka jo on maksettu eläkkeensaajalle osa-aikaeläkkeenä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen ja sairauspäivärahan erotus on pienempi kuin eläkkeensaajalle jo maksettu osa-aikaeläke, ei eläkkeensaajalle jää maksettavaksi mitään lisää sairauspäivärahan maksuajalta.

4.6.2

Osa-aikaeläke YVEksi

Myös YVEä myönnettäessä jo maksettu osa-aikaeläke katsotaan YVEN osasuorituksiksi silloin, kun YVE myönnetään takautuvasti osa-aikaeläkkeen ajalle.

Sairausvakuutusrahastolle maksetaan samalta ajalta maksetun sairauspäivärahan korvaukseksi vain se takautuva YVE, joka jää jäljelle, kun eläkkeestä on vähennetty samalta ajalta maksettu osa-aikaeläke. Rahastolle ei siis makseta osa-aikaeläkkeenä jo maksettua osuutta.

4.7

Työttömyyseläke

Työttömyyseläkettä ei voida myöntää, jos hakija saa eläkkeen alkamishetkellä sairauspäivärahaa. Näissä tilanteissa työttömyyseläke myönnetään vasta sairauspäivärahan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Vaikka takautuvasti myönnetyn työttömyyseläkkeen aikaan sisältyy sairauspäivarahajakso, ei takautuvaa eläkettä makseta sairausvakuutusrahastolle työttömyyseläkkeen ajalta maksetun sairauspäivärahan korvaukseksi.

Työttömyyseläkkeestä on soveltuvin osin voimassa se, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään, jollei toisin ole säädetty. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta sairausvakuutusrahastolle, koska rahastolle voidaan maksaa vain työkyvyttömyyteen perustuvat eläkkeet.

Lakiosasto

4.4.2003

Yleiskirje A 23/2001, Työttömyyseläke

4.8

Varhennettu vanhuuseläke

Takautuvasti myönnettyä varhennettua vanhuuseläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle, koska sille voidaan maksaa vain työkyvyttömyyteen perustuvat eläkkeet.

4.9

Sairausvakuutusrahastolle maksaminen

Eläkepääöstä antaessaan eläkelaitos selvittää ETK:n 3270 – käyttöliittymän kuvien avulla tai muulla tavoin, tuleeko sairausvakuutusrahastolle maksettavaksi takautuvasti myönnettyä eläkettä ja pidättää tarvittaessa takautuvan eläkkeen. Kela saa tiedon myönnetystä työeläkkeestä käyttöliittymän välityksellä ja tekee perimisilmoituksen.

Käytännössä Kelan toimistojen tileille

Sairausvakuutusrahastolle maksetaan sen tekemän perimisilmoituksen perusteella sairauspäivärahan ajalle myönnetty takautuva eläke enintään päivärahan määrään saakka.

Vuodesta 1998 lukien sairauspäivärahan korvaukseksi maksettava takautuva eläke maksetaan sairausvakuutusrahaston sijasta suoraan Kelan toimistojen tileille.

Vain silloin, kun sairauspäivärahan maksajana on sairauskassa, eläke maksetaan edelleen sairausvakuutusrahastolle. Sairauskassan maksamasta päivärahasta kerrotaan kohdassa 4.12.

Yleiskirje C 1/97, Muutos sairauspäivärahojen takautumissuoritusten maksamiseen

Eläke sairausvakuutusrahastolle myös työnantajalle maksetun sairauspäivärahan ajalta

Sairausvakuutusrahastolle maksetaan takautuvaa eläkettä myös siltä ajalta, jolta sairausvakuutusrahasto on maksanut sairauspäivärahan työnantajalle sen maksaman sairausajan palkan korvaukseksi.

Perimisilmoituksessa Kela ilmoittaa eläkelaitokselta perittävän eläkkeen aikaan ja määrään myös sen päivärahan, jonka se on maksanut työnantajalle. Ilmoituksessa on eritelty, miltä ajalta päivärahaa on maksettu työnantajalle sekä päivärahan määrä.

Lakiosasto

4.4.2003

Ei ennakonpidätystä

Sairausvakuutusrahastolle maksettavasta eläkkeestä ei pidätetä veron ennakkoa.

Lisäetuja ja vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvia eläkkeitä ei makseta

Sairausvakuutusrahastolle ei makseta rekisteröityjä eikä rekisteröimättömiä lisäetuja eikä myöskään vapaaehtoiseen TEL-vakuutukseen (esimerkiksi luottamustoimet) perustuvia eläkkeitä.

4.9.1

Maksettavan eläkkeen määrääminen

Jos sairauspäivärahaa on maksettu kokonaisuudessaan kuukaudelta, rahastolle maksetaan koko kuukauden eläke.

Jollei päivärahaa ole maksettu kokonaisuudessaan kuukaudelta, vastaava eläke-erä lasketaan päivän tarkkuudella. Päivää kohti tulevan eläkkeen määrä saadaan jakamalla kuukausieläke 30:llä. Vajaa kuukaudelta maksettavaa päivärahaa vastaava eläkemäärä saadaan kertomalla päivää kohti tuleva eläke niiden päivien lukumäärällä, jotka sisältyvät tämän kuukauden osalle tulevaan päivärahan suoritusjaksoon.

Jos päiväraha on alkanut keskellä kuukautta, tämän kuukauden kertoja saadaan vähentämällä luvusta 30 päivärahan alkamispäivä ja lisäämällä jäännökseen yksi. Jos päiväraha päättyy keskellä kuukautta, tämän kuukauden kertoja nähdään suoraan päivärahan päättymispäivämäärästä. Näin menetellään riippumatta siitä, kuinka monta päivää kuukaudessa todellisuudessa on.

4.9.2

Eläkettä useasta eläkelaitoksesta

Sairausvakuutusrahastolle voidaan maksaa takautuvaa eläkettä yhteensä vain se määrä, joka sairauspäivärahaa on maksettu. Jos takautuvaa eläkettä tulee useammasta eläkelaitoksesta, perimiseläkkeessä on yleensä maininta siitä, mille muille eläkelaitoksille ilmoitus on lähetetty. Näissä tilanteissa eläkelaitokset ovat yhteydessä keskenään selvittääkseen, onko toinen eläkelaitos jo maksanut sairausvakuutusrahastolle eläkettään ja kuinka paljon.

4.10

Sairauskassa sairauspäivärahan myöntäjänä

SVL:n mukaisten etuuksien antajana voi toimia myös vakuutuslainsäädännön mukainen sairauskassa. Sen jäseniä ovat tietyn työnantajan tai työnantajaryhmän palveluksessa olevat henkilöt. Kassasta on soveltuvin osin

Lakiosasto

4.4.2003

voimassa, mitä sairausvakuutuslaissa säädetään kansaneläkelaitoksesta ja sen paikallistoimistoista (SVL 61 §).

Jos sairauskassa on maksanut jäsenelleen SVL:n mukaista päivärahaa, se tekee takautuvaa eläkettä koskevan perimisilmoituksen, jossa eläke pyydetään maksamaan sairausvakuutusrahastolle. Takautuvan eläke siis maksetaan sairausvakuutusrahastolle eikä sairauskassalle.

5

MAKSU TYÖNANTAJALLE

Työnantajalle voi tulla maksettavaksi työntekijälle myönnettyä eläkettä kahdessa eri tilanteessa.

Sairausajan palkkaa työntekijälleen maksaneelle työnantajalle voidaan maksaa tämän palkan ajalle takautuvasti myönnetty eläke.

Jos työnantaja maksaa tai on maksanut kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saavalle työntekijälleen (kuntoutujalle) palkkaa työnteon perusteella, työnantaja voi saada itselleen sekä kuntoutujan takautuvaa että vastaista eläke-etuutta maksamansa palkan korvaukseksi.

Eläkkeen maksamisesta työnantajalle säädetään TEL:n 19 c §:ssä.

TEL:n 19 c §:n 1 momentin kaksi ensimmäistä virkettä kuuluvat seuraavasti: Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle, kuitenkin enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 4 d §:n 4 momentin perusteella suoritettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain nojalla.

Samamomentin kolmas virke: Jos työntekijälle on myönnetty kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus ja työnantaja on maksanut tai maksaa työntekijälle samalta ajalta palkkaa, menetellään kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen ja siihen liittyvän kuntoutuskorotuksen maksamisessa samoin kuin edellä työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta säädetään.

Säännös, joka koskee kuntoutusrahan tai kuntoutuskorotuksen sisältävän työkyvyttömyyseläkkeen maksamista työnantajalle, on edellä kerrotun mukaisena voimassa 1.1.2001 lukien ja se koskee lain voimaantulon jälkeen maksettavia etuuksia.

Lakiosasto

4.4.2003

Vuoden 2000 ajan TEL:ssa oli säännös takautuvan työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutusrahan maksamisesta työnantajalle vain sairausajan palkkaa vastaavalta osin.

Vuoden 1999 loppuun saakka voimassa olleen säännöksen mukaan työnantajalle voitiin maksaa takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke työnantajan maksaman sairausajan palkan korvaukseksi, mutta kuntotuskorotusta sille ei voitu maksaa. Jos työntekijä sai kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, myös palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta voitiin maksaa työnantajalle.

Ensin sairausvakuutusrahastolle

Ennen työnantajalle maksamista eläkkeestä ja kuntoutusrahasta maksetaan sairausvakuutusrahastolle menevä osuus.

Ei ennakonpidätystä

Työnantajalle menevästä eläke-etuudesta ei pidätetä veron ennakkoa.

Viivästyskorotus

Työnantajalle voi tulla maksettavaksi myös eläkkeen viivästyskorotus.

YEL/MYEL -eläkeosuuden maksaminen

Jos eläkkeessä on mukana täysitehoinen YEL- tai MYEL-osa, ei tätä osaa eläkkeestä makseta työnantajalle.

5.1

Työnantaja on maksanut palkkaa takautuvan eläkkeen ajalta

5.1.1

Täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki sairausajan palkan korvaukseksi

Kun työnantaja on maksanut työntekijälle sairausajan palkkaa ja työntekijälle myönnetään takautuvasti samalle ajalle täysi työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki, takautuva eläke maksetaan hakemuksesta työnantajalle. Työnantajalle maksetaan enintään palkan määrää vastaava takautuva eläke.

Kuntoutustuen jälkeinen työkokeilu

Jos työntekijä on ollut kuntoutustuella ja sen jälkeen jonkin aikaa työssä ennen sairauslomalle jäämistään, työkyvyttömyyseläke voi tulla myönnettäväksi takautuvasti jo kuntoutustuen päättymisestä lukien. Näin menetellään, jos välittömästi ennen sairauslomaa olevaa työskentelyaikaa pidetään työkokeiluna.

Lakiosasto

4.4.2003

Tällaisissakin tilanteissa työnantajalle voidaan maksaa takautuva työkyvyttömyyseläke vain siltä ajalta, jonka työntekijä on ollut poissa työstä sairauden vuoksi ja joita työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa.

Muulta työkokeiluajalta työnantajalle ei sen sijaan voida maksaa takautuvaa eläkettä. Tältä ajalta työntekijä saa siis sekä palkan että takautuvan eläkkeen. Työnantajahan on tässä saanut työntekijän työpanoksen hyväkseen eikä sitä ole tarkoitettu korvattavaksi eläkkeellä.

5.1.2

Osatyökyvyttömyyseläke

Jos osaeläke myönnetään takautuvasti ajalle, jolta työntekijä osatyökyvyttömyyseläkkeen ajalta on saanut työnantajaltaan sairausajan palkkaa, ei takautuvaa eläkettä makseta työnantajalle.

TEL:n 19 c § ei tosin tee eroa täyden ja osaeläkkeen maksamisessa työnantajalle, mutta käytännössä lainkohta sopii vain täyden eläkkeen myöntämistilanteisiin. Osaeläkkeellä olevan henkilön toimeentulo on tarkoitettu turvata palkalla ja sen rinnalle myönnetyllä osaeläkkeellä ja jos sairausajan palkkaa vastaava eläke maksettaisiin työnantajalle, osa henkilön toimeentuloturva jäisi pois.

5.1.3

YVE

YVEä myönnettäessä eläketapahtuma-ajankohtana pidetään sitä päivää, jona kaikki eläkkeen saamisen ehdot ovat täyttyneet. Yleensä eläketapahtumapäiväksi tulee työsuhteen päättymispäivä. Jos hakija on lopettanut työskentelyn, mutta saa sen jälkeen sairausajan palkkaa, työsuhteen päättymispäivä ja eläketapahtumapäivä on sairausajan palkan maksamisen päättymispäivä. Näin ollen työnantajalle ei tule maksettavaksi takautuvaa eläkettä.

5.1.4

Työnantajan hakemus

Työnantajan hakemus eläkkeen maksamiseksi on vapaamuotoinen. Siitä on kuitenkin käytävä ilmi maksamisvaatimuksen perusteena olevat tiedot eli se, että kyse on sairausajan palkan maksun korvaamisesta, palkan määrä ja mihin aikaan se kohdistuu.

Jollei työnantaja ole ilmoittanut eläkelaitokselle hakevansa palkan maksamista itselleen, mutta eläkelaitos saa työsuhteen päättymisilmoituksesta tai muulla tavoin vihjeen siitä, että työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa, työnantajaan otetaan yhteyttä ja kerrotaan mahdollisuudesta hakea takautuvaa eläkettä palkan korvaukseksi.

Lakiosasto

4.4.2003

5.2

Työnantaja on maksanut tai maksaa palkkaa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saavalle työntekijälle

Kuntoutusraha sekä työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus voidaan maksaa työnantajalle palkkaa vastaavalta osin, jos työnantaja on maksanut tai maksaa samalta ajalta työntekijälle (kuntoutujalle) palkkaa.

Työnantajalle maksettava kuntoutusraha tai kuntoutuskorotuksen sisältävä työkyvyttömyyseläke voi olla joko takautuvasti myönnettyä tai vastaista etuutta. Palkka, jonka korvaukseksi työeläke-etuus maksetaan, voi olla joko sairausajan palkkaa tai normaalia työnteon perusteella maksettua palkkaa. Näissä tilanteissa työnantajalle voi siis tulla maksettavaksi työntekijän eläkettä myös työnteon perusteella maksetun palkan korvaukseksi, vaikka näin ei voida menetellä eläkkeen päätyttyä olleen työkokeilujakson palkan osalta (katso kohta 5.1.1).

Säännöksen tarkoituksena on helpottaa kuntoutustarkoituksessa tehtyjen työkokeilujen järjestämistä sillä, että työnantajalla on oikeus saada itselleen kuntoutujan kuntoutusetuus työkokeilun ajalta maksamansa palkan korvauksena.

Mahdollinen palkan ylimenevä osa kuntoutusrahasta tai eläkkeestä maksetaan sen saajalle itselleen, koska työnantajalla on oikeus saada enintään samalta ajalta maksetun palkan määräinen etuus. Työnantajalle maksetaan sen maksamaa bruttopalkkaa vastaava osuus kuntoutusrahasta, sosiaaliturvamaksujen osuutta ei makseta.

5.2.1

Työnantajan hakemus

Myös silloin, kun työnantaja hakee itselleen kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotuksen sisältävää työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön etuutta maksamansa palkan korvaukseksi, lähtökohtana on, että työnantajan on ilmoitettava eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää, että se haluaa etuuden itselleen.

Työnantajan vapaamuotoisesta hakemuksesta tulee käydä ilmi maksamisvaatimuksen perusteena olevat tiedot eli se, että kyse on työskentelyaikaisen palkanmaksun korvaamisesta, palkan määrä ja mihin aikaan se kohdistuu.

Käytännössä kuntoutusrahan tai kuntoutustuen ja siihen liittyvän kuntoutuskorotuksen maksamisesta sovitaan etukäteen työnantajan ja työntekijän kanssa ja siksi takautuvan etuuden maksaminen on hyvin harvinaista. Esimerkiksi työkokeilussa eläkelaitos tekee työnantajan ja

Lakiosasto

4.4.2003

työntekijän (etuuden saajan) kanssa työkoelisuusopimuksen, jossa erikseen sovitaan, maksaako eläkelaitos etuuden työnantajalle vai etuudensaajalle itselleen. Etuuden maksamisesta sovitaan etukäteen myös silloin, kun eläkelaitos tukee työeläkekuntoutusta oppisopimuskoulutuksen tai työhönvalmennuksen muodossa.

5.3

Lomarahan tai lomakorvauksen maksaminen työnantajalle

Sairausajan palkan korvaamiseksi maksettu eläke

Kun työnantajalle maksetaan takautuvaa eläkettä sairausajan palkan korvaukseksi, työnantaja voi saada vain sen palkan, joka on maksettu sairausloman ajalta. Esimerkiksi työnantajan maksamaa lomarahaa ei tällöin voi korvata eläkkeestä.

Työnteon perusteella maksetun palkan korvaukseksi maksettu eläke

Sen sijaan kun työnantajalle maksetaan kuntoutujan kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotuksen sisältävää työkyvyttömyyseläkettä työnteon perusteella maksetun palkan korvaukseksi, maksettavaksi voi tulla varsinaisen palkan lisäksi myös työnteon ajalta kertynyt osuus lomakorvauksesta ja lomarahasta sekä muista vastaavista eristä (= ansaittua palkkaa).

5.4

Mille työnantajista eläke maksetaan

Työnantajan oikeus saada itselleen takautuvaa eläkettä ei riipu siitä, liittyykö tuleva aika siihen työsuhteeseen, jonka perusteella sairausajan palkka on maksettu tai onko tämä työsuhde yleensäkin työkyvyttömyyseläkkeessä huomioon otettavaa aikaa.

Yksityisen puolen työeläkettä ei kuitenkaan makseta julkisen puolen työnantajalle, joka on maksanut kyseiselle työntekijälle palkkaa.

Vastaavasti julkisen puolen eläkettä ei makseta yksityisen puolen työnantajalle.

Palkkaa useammalta työnantajalta

Jos työntekijä on saanut sairausajan palkkaa kahdelta tai useammalta työnantajalta, eläke maksetaan sitä hakeneille työnantajille niiden maksamien palkkojen suhteessa.

Työnantaja on jo saanut palkkaa vastaavan korvauksen muualta

Jos työnantaja on jo saanut maksamastaan sairausajan palkasta tai palkasta korvauksen muun lain (käytännössä SVL:n tai tapaturmava-

Lakiosasto

4.4.2003

kuutuslain) nojalla, ei työnantajalla enää ole oikeutta saada itselleen työeläkelakien mukaista etuutta.

5.5

Yrittäjät

Vaikka yrittäjäeläkelakien mukaan vakuutettu yrittäjä ilmoittaa nosta-neensa yrityksestään sairausajan palkkaa, hänen eläkettään ei tämän noston korvaukseksi voida maksaa yritykselle. Tämä johtuu siitä, että yritykselle voidaan maksaa eläkettä vain sen palveluksessa olevan työntekijän palkan korvaukseksi.

5.6

Merimieseläkelaki (MEL)

MEL:n mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta laivanvarustaja on velvollinen maksamaan palkkaa. Koska eläkettä ei tule maksettavaksi palkanmaksuajalle, ei eläkettä tule maksettavaksi työnantajalle.

Säännös muuttuu TEL:n kaltaiseksi vuoden 2004 alusta.

5.7

Julkinen puoli

5.7.1

Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntö (KES)

Vuoden 2002 alusta

Vuoden 2002 alusta KES:n säännös on saman sisältöinen kuin TEL:n eläkkeen maksamista työnantajalle koskeva säännös. Säännöstä sovelletaan vuonna 2002 ja sen jälkeen maksettaviin etuuksiin.

Ennen vuotta 2002

Aikaisemmin työnantajan maksama palkka vähennettiin takautuvasti myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä eli eläkkeen maksu alkoi yleensä käytännössä vasta palkan maksun päätyttyä. Jos eläke oli palkkaa suurempi, se maksettiin palkan ylittävältä osin eläkkeensaajalle. Työnantajalle ei maksettu palkkaa vastaavaa osaa takautuvasti myönnetystä eläkkeestä.

Takautuvan tai vastaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja siihen liittyvän kuntoutuskorotuksen maksaminen työnantajalle ei ollut lainkaan mahdollista, vaikka työnantaja on maksanut samalta ajalta palkkaa.

Kuntoutusraha sen sijaan on aikaisemminkin voitu maksaa työnantajalle tämän maksaman palkan korvaukseksi.

Lakiosasto

4.4.2003

Hallitus on esittänyt, että nykyisin KES:ssa olevat eläketurvaa koskevat määräykset siirrettäisiin lain tasolle (HE 94/2002, Hallituksen esitys eduskunnalle kunnalliseksi eläkelaiksi ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaiksi).

5.7.2

Valtion eläkelaki (VEL)

VEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen alkaa vasta, kun työnantajan maksaman sairausajan palkan maksu on päättynyt. Koska työkyvyttömyyseläkettä ei siis näissä tilanteissa tule maksettavaksi samalle ajalle, ei työnantajalle tule maksettavaksi eläkettä.

VEL:ä on tarkoitus tältä osin muuttaa TEL:n kaltaiseksi vuoden 2004 alusta.

6

MAKSU TYÖTTÖMYYSKASSALLE TAI KELALLE TYÖTTÖMYYS- TAI KOULUTUSETUUKSIEN KORVAUKSEKSI

Jos henkilölle myönnetään työeläkettä (myös osa-aikaeläkettä) takautuvasti samalle ajalle, jolta hän on saanut työttömyysturvalain (TTL) mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa, takautuva eläke maksetaan hakemuksesta Kelalle tai työttömyyskassalle näiden etuuksien korvaukseksi. Sama koskee julkisesta työvoimapaalvelusta annetun lain mukaista koulutuskoulutustukea.

Vuoden 2002 loppuun saakka työmarkkinatuesta oli säännökset työmarkkinatukilaisissa ja työttömien omaehtoisen koulutuksen tuesta eli koulutuspäivärahasta säädettiin omassa laissaan. Nyt näitä etuuksia koskevat säännökset ovat uudessa, 1.1.2003 voimaantulleessa TTL:ssa. Myös työvoimapolitiisesta aikuiskoulutustuesta säädettiin vuoden 2002 loppuun saakka omassa laissaan. Nyt säännökset koulutustuesta ovat laissa julkisesta työvoimapaalvelusta.

Työttömyyspäivärahan, koulutustuen ja koulutuspäivärahan maksaa joko työttömyyskassa tai Kela. Työmarkkinatuen maksaa Kela.

TEL:n säännös

TEL:n 19 c §:n 2 momentti: Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatuesta annetun lain mukaista työmarkkinatukea taikka työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista koulutustukea tai työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaista koulutuspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta

Lakiosasto

4.4.2003

ajalta maksettua työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, koulutustuen tai koulutuspäivärahan määrää.

TEL:n sanamuotoa ei vielä ole muutettu uudistuneen työttömyysturva- ja koulutusetuuslainsäädännön mukaiseksi. Uudessa TTL:ssa on soveltamissäännös, jonka mukaan jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalakiin tai työmarkkinatuesta annettuun lakiin tai niiden nojalla myönnettävään etuuteen, viittaus tarkoittaa uuden lain säännöksiä ja sen mukaista työttömyysetuutta. Saman sisältöinen soveltamissäännös on myös laissa julkisesta työvoimapalvelusta.

Kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen maksaminen

Kuntoutusrahaan ja työkyvyttömyyseläkkeeseen (myös kuntoutustukseen) liittyvään kuntoutuskorotukseen sovelletaan mitä eläkkeen maksamisesta on säädetty. Näin ollen myös ne voivat tulla maksettavaksi työttömyyskassalle tai Kelalle työttömyys- tai koulutusetuuksien korvaukseksi.

6.1

Mikä eläke työttömyyskassalle tai Kelalle

Työttömyyskassalle tai Kelalle voi tulla maksettavaksi joko sellaista työeläke-etuutta, jonka saaminen estää kokonaan työttömyys- tai koulutusetuuden saamisen tai etuutta, joka vaikuttaa vähentävästi työttömyys- tai koulutusetuuden määrään.

Työmarkkinatuen korvaukseksi voi tulla maksettavaksi myös perhe-eläke

Kun henkilön työmarkkinatukeen sovelletaan tarveharkintaa, tulona otetaan huomioon myös työeläkelakien mukainen perhe-eläke. Näin ollen on mahdollista, että Kelalle tulee maksettavaksi työmarkkinatuen ajalle takautuvasti myönnettyä perhe-eläkettä. Työmarkkinatuen hakija ilmoittaa Kelalle saamistaan etuuksista.

Työttömyyspäiväraha (peruspäivärahakaan) ei ole tarveharkintaista. Päivärahan kanssa samalle ajalle takautuvasti myönnettyä perhe-eläkettä ei sen vuoksi koskaan makseta työttömyyskassalle tai Kelalle.

Ylläpitokorvaus

Takautuvaa eläkettä ei makseta työttömyyskassalle tai Kelalle niiden maksaman ylläpitokorvauksen korvaamiseksi.

Lakiosasto

4.4.2003

6.2

Etuus maksettu eläkkeen kanssa samalta ajalta

Työttömyyskassalle tai Kelalle maksetaan vain työttömyys- tai koulutusetuuden kanssa samalle ajalle takautuvasti myönnetty eläke ja enintään maksettua etuutta vastaava määrä. Eläkkeen ja yhdenjaksoisesti maksetun etuuden samanaikaisuutta tutkittaessa ratkaisevia ovat alkamis- ja päättymispäivät.

Jos eläke ja yhdenjaksoinen etuus on maksettu samalta ajalta, työttömyyskassalle tai Kelalle tulee maksettavaksi koko takautuva eläke eli seitsemältä päivältä viikossa tuleva eläke etuuden määrään saakka. Näin menetellään siitä huolimatta, että työttömyys- ja koulutusetuuksia maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa.

Jollei työttömyys- tai koulutusetuutta ole maksettu kokonaisuudessaan kuukaudelta, vastaava eläke-erä lasketaan päivän tarkkuudella. Eläke katsotaan maksetuksi 30 päivältä kuukaudessa, joten päiväläkkeen suuruus on kuukausieläke jaettuna 30:llä. Jos etuuden maksu alkaa tai päättyy keskellä kuukautta, maksettavan eläkkeen määrä lasketaan samalla tavoin sairausvakuutusrahastolle maksamisen kohdassa 4.10 on kerrottu.

6.3

Eläkkeen periminen

Eläkelaitoksella ei ole velvollisuutta ilmoittaa työttömyys- tai koulutusetuuden maksajalle, että henkilö on hakenut eläkettä. Kuitenkin jos eläkelaitos eläkehakemusta ratkaistessaan saa tiedon, että työttömyys- tai koulutusetuutta on maksettu ajalta, jolle takautuva eläke kohdistuu, se yleensä ottaa itse yhteyttä työttömyyskassaan tai Kelaan, jollei ennakkoilmoitusta ole tullut. Etuuden hakeminen tai saaminen näkyy eläkehakemuksesta. Työttömyyskassan maksamat etuudet näkyvät myös rekisteritiedoista ja Kelan maksamat etuudet ETK:n 3270 -käyttöliittymältä.

6.3.1

Käytännön menettely

Eläkelaitos pidättää takautuvasti myöntämänsä eläkkeen, jos ennakkoilmoitus on tullut tai enakkoyhteydenotto on hoidettu.

Kun eläkeasia on ratkaistu, eläkelaitos ilmoittaa työttömyyskassalle tai Kelalle tiedon takautuvasti myönnetystä eläkkeestä perimisilmoituslomakkeella (ETK/Kela 7301). Jollei lomaketta ole käytetty, Kela saa tiedon myönnetystä eläkkeestä ja eläkkeen maksun alkamisesta 3270 -näyttöiltä.

Lakiosasto

4.4.2003

Koska työttömyyskassoilla ei ole pääteyhteyttä ETK:n eläketapahtumarekisteriin, eläkelaitos pyytää kassalta perimisilmoituksen.

Jokainen ennakkoilmoituksen saanut eläkelaitos lähettää vastausilmoituksen työttömyysetuuden maksajalle. Vastaus lähetetään, vaikka takautuvaa eläkettä ei tule maksettavaksi.

Kun työttömyyskassa tai Kela on saanut eläkelaitoksen ilmoituksen, se lähettää perimisilmoituksen ja ilmoittaa siinä, miltä ajalta ja minkä suuruisena se on maksanut etuutta.

Jos useampi eläkelaitos on ilmoittanut takautuvasti myönnetystä eläkkeestä, työttömyyskassa tai Kela perii seuraavalta eläkelaitokselta vain sen osuuden, jota edelliseltä eläkelaitokselta saatu eläke ei riittänyt korvaamaan.

Jokaiselle eläkepääätöksestä ilmoittaneelle laitokselle tulee työttömyyskassasta tai Kelasta vastaus perimisilmoituksella. Eläkelaitos voi maksaa takautuvan eläkkeen eläkkeensaajalle vasta sitten, kun kassa tai Kela on ilmoittanut, etteivät ne peri eläkettä.

6.3.2

Työttömyyskassalle tai Kelalle maksetaan sen maksaman etuuden brutto- tai nettomäärää

Eläkelaitos maksaa nettoeläkkeestä

Eläkelaitos pidättää eläkkeestä aina veron ennakon ennen kuin se maksaa eläkkeen työttömyyskassalle tai Kelalle. Tämä koskee myös rekisteröityä lisäeläkettä.

Työttömyyskassa tai Kela perii etuuden brutto- tai nettomäärää

Työttömyysetuuksien regressiperinnässä on toistaiseksi edelleen voimassa menettely, jossa työttömyyskassa tai Kela perii eläkelaitokselta joko maksamansa etuuden brutto- tai nettomäärää.

Menettely on hankala ja mahdollisuuksia sen muuttamiseen selvittelen.

Verotusta ei ole vahvistettu

Työttömyyskassa tai Kela perii maksamansa etuuden nettomäärää ja perijälle myös maksetaan enintään tämä nettomäärä, jos eläkelaitos ehtii maksaa eläkkeen niin ajoissa, ettei työttömyys- tai koulutusetuuden kohdistumisvuoden verotus ole vielä valmistunut. Käytännössä verotus yleensä valmistuu etuuden maksamisvuotta seuraavan vuoden elokuun loppuun mennessä.

Lakiosasto

4.4.2003

Työttömyysetuuden maksaja ilmoittaa perimisilmoituksessaan, mihin päivään mennessä nettomääräinen perintä on voimassa.

Verotus on vahvistettu

Kun verotus jo on valmistunut, työttömyyskassa tai Kela perii maksamansa etuuden bruttomäärän.

Jos perimisilmoituksessa on vain nettomäärä eikä eläkelaitos ole maksanut takautuvaa eläkettä perimisilmoituksessa ilmoitettuun päivään mennessä, laitoksen on pyydettävä uusi laskelma perittävästä määrästä. Tästä on maininta perimisilmoituslomakkeella.

Jos työttömyys- tai koulutusetuutta on maksettu aiheettomasti useamman vuoden ajalta, osa etuudesta voi tulla perittäväksi bruttona ja osa nettona.

6.4

Vuorottelukorvaus

Työttömyyskassa tai Kela maksaa vuorotteluvapaalla olevalle henkilölle vuorottelukorvausta. Työntekijällä ei ole oikeutta vuorottelukorvaukseen ajalta, jolta hän saa mm. täyteen eläkkeeseen oikeuttavien palvelusvuosien perusteella vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä, YVEä tai työttömyyseläkettä.

Jos vuorotteluvapaalla olevalle henkilölle myönnetään takautuvasti vuorottelukorvauksen ajalle jokin sen saamisen estävistä eläkkeistä, vuorottelukorvauksen maksaja saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun vuorottelukorvauksen eläkkeen maksajalta.

Työttömyyskassan tai Kelan oikeudesta periä vuorotteluvapaan ajalle myönnetty takautuva eläke säädetään vuorotteluvapaalain 19 §:ssä.

Vuorottelukorvauksen regressimenettelyyn sovelletaan soveltuvin osin samoja säännöksiä kuin työttömyyspäivärahassa. Ennakoilmoituksen on siis tultava eläkelaitokselle viimeistään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Nämä regressit ovat käytännössä harvinaisia.

Yleiskirje A 4/2002, II Vuorotteluvapaalaki on vahvistettu

6.5

Osa-aikalisä: ei regressiä

Työvoimatoimisto myöntää osa-aikatyöhön määräaikaisesti siirtyneelle henkilölle osa-aikalisän, joka korvaa osa-aikatyön vuoksi poisjäänyttä

Lakiosasto

4.4.2003

palkkaa. Ehtona on, että työnantaja on samanaikaisesti palkannut palvelukseensa työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana olleen henkilön.

Osa-aikalisän myöntämisen edellytyksenä on mm., ettei osa-aikatyöhön siirtyvälle makseta samalta ajalta työeläkelakien mukaista vanhuus-, työkyvyttömyys- työttömyys- tai osa-aikaeläkettä taikka sukupolvenvaihdoseläkettä.

Osa-aikalisän osalta ei kuitenkaan ole regressisäännöstä, jonka mukaan takautuvasti lisän ajalle myönnetty eläke tulisi maksaa työvoimatoimistolle. Takautuva eläke siis maksetaan henkilölle itselleen, jollei millään muulla taholla ole oikeutta saada sitä.

Osa-aikalisästä on säännökset laissa julkisesta työvoimapalvelusta ja valtioneuvoston asetuksessa julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista.

6.6

Koulutusrahaston maksamat etuudet: ei regressiä

Koulutusrahaston (vuoden 2002 loppuun saakka Koulutus- ja erorahaston) maksamia etuuksia ovat aikuiskoulutustuki ja kertaluontoinen ammattikoulutusstipendi.

Vuoden 2002 loppuun saakka Koulutus- ja erorahaston maksamia etuuksia olivat myös eroraha, erorahan aikuiskoulutuslisä ja ammattikoulutusraha, joita voi olla maksussa vielä vuoden 2002 jälkeenkin.

Näidenkin etuuksien saamisen estää mm. samalle ajalle myönnetty työeläke. Takautuvasti myönnettyä eläkettä ei kuitenkaan makseta Koulutusrahastolle sen maksamien etuuksien korvaukseksi. Tämä johtuu siitä, että regressisäännöksiä ei ole.

Yleiskirje A 4/2003, I Laki koulutusrahastosta on vahvistettu

6.7

Aikuiskoulutustuen etukäteiskäyttö

Kesken työelämää opiskelemaan lähtevien henkilöiden toimeentuloa opiskelun ajalta on 1.8.2001 lukien korvattu aikuiskoulutustuella. Aikuiskoulutustukeen oikeuttavaa aikaa ansaitaan työeläkelakien alaisessa työssä. Henkilön on mahdollista käyttää odotettavissa olevaa eläkkeen ansainta-aikaa etukäteen ja opiskella aikuiskoulutustuella pitemmän aikaa kuin opiskelun alkamiseen mennessä toteutunut työura edellyttäisi.

Jos Koulutusrahasto henkilön vanhuuseläkevaiheessa toteaa, ettei toteutunut työeläkeura olisikaan oikeuttanut niin pitkään opiskeluaikaan kuin henkilö on käyttänyt, rahasto saa periä osan aikuiskoulutustuesta

Lakiosasto

4.4.2003

takaisin henkilön vanhuuseläkkeestä. Tämä perimismenettely ohjeistetaan tarpeen mukaan myöhemmin.

Yleiskirje A 21/2000, I Aikuiskoulutustuesta hallituksen esitys

7

MAKSU KANSANELÄKELAITOKSELLE KANSANELÄKKEEN KORVAUKSEKSI

Kelalle voi tulla maksettavaksi kansaneläkkeen kanssa samalle ajalle takautuvasti myönnettyä työeläkettä kahdessa eri tilanteessa: työeläke myönnetään tai eläkettä tarkistetaan takautuvasti muutoksenhaun tai siihen liittyvän itseoikaisun vuoksi, tai työeläkelaitos itseoikaisee lainvoimaista päätöstään tai muuten tarkistaa eläkkeen määrää aikaisempaa suuremmaksi.

Kelan regressioikeudesta säädetään TEL:n 19 c §:n 3 momentissa.

TEL:n 19 c §:n 3 momentin 1. virke: Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään 21 §:ssä tarkoitetun valituksen johdosta eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on suoritettava takautuva eläke kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksetun eläkkeen määrää.

TEL:n 19 c §:n 3 momentin 2. virke: Samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut kansaneläkelain mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta eläkelaitos 21 d §:n 2 momentin mukaisesti oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän.

Kelan regressioikeus valitustilanteessa

Jos työeläke myönnetään takautuvasti valituksen johdosta ja Kela on maksanut samalta ajalta eläkettä väliaikaisesti, takautuva työeläke on pidätettävä ja maksettava Kelalle. Lain sanamuoto on ehdoton eli jos edellytykset täyttyvät, eläke tulee maksaa Kelalle.

Itseoikaisu valituksen yhteydessä

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikki sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, se voi itseoikaista päätöksensä antamalla asiasta oikaisupäätöksen. Kyse voi olla esimerkiksi hylkäävän päätöksen muuttamisesta myönteiseksi tai eläkkeen määrän korottamisesta.

Jos eläkelaitos hyväksyy valittajan vaatimukset vain osittain, se voi antaa väliaikaisen päätöksen, johon ei liitetä muutoksenhakuohjetta. Näin voidaan menetellä esimerkiksi silloin, kun hylkäävän työkyvyttömyyseläkepääätöksen saaneelle henkilölle myönnetään osaeläke. Valitus siirretään muutoksenhakuelimien ratkaistavaksi.

Lakiosasto

4.4.2003

7.1

Oikaisu muutoksenhakuelimen päätöksen perusteella

Jos työeläke muutoksenhaun seurauksena myönnetään takautuvasti tai eläkkeen määrää korotetaan takautuvasti, Kelalla on regressioikeus takautuvaan työeläkkeeseen tai eläkkeen korotukseen, jos se on maksanut samalta ajalta kansaneläkettä väliaikaisella päätöksellä.

Sama koskee myös tilannetta, jossa muutoksenhakuelin hyväksyy valittajan vaatimuksia, joista eläkelaitos oli hyväksynyt vain osan.

7.1.1

Menettely

Kelan ilmoitus

Jos työeläkehakemus on hylätty tai työeläkelaitos on myöntänyt osaeläkkeen, Kela voi ryhtyä maksamaan eläkettä väliaikaisesti sen jälkeen, kun se on tarkistanut, että päätökseen on haettu muutosta.

Kun Kela päättää maksaa eläkettä väliaikaisesti, se lähettää työeläkelaitokselle regressi-ilmoituksen (ETK/KELA 7025). Ilmoitus lähetetään suoraan kaikille eläkelaitoksille, joiden päätöksistä on valitettu. Yksi ilmoitus kattaa kaikki Kelan väliaikaisesti eri aikoina myöntämät eläkkeet.

Työeläkelaitoksen vastaus regressi-ilmoitukseen

Työeläkelaitos vastaa Kelalle samalla lomakkeella ja antaa siinä tiedon valituksenalaisen päätöksen muuttumisesta, lainvoimaiseksi tulosta tai peruuttamisesta. Jokainen regressi-ilmoituksen saanut laitos vastaa omalta osaltaan Kelalle.

Jos työeläkelaitos ilmoittaa Kelalle, että valitus on hylätty ja että päätös on lainvoimainen, Kela voi antaa lopullisen päätöksen. Jos työeläkepäättös muuttuu, Kela odottaa työeläkkeen lopulliseen tai väliaikaiseen päätökseen perustuvia euromäärätietoja.

Päätös ja eläkkeen pidättäminen

Työeläkelaitos pidättää takautuvan eläkkeen, kun se on saanut regressi-ilmoituksen. Eläke voidaan maksaa vasta, kun perimisilmoitus on saatu.

Eläke pidätetään paitsi varsinaiselta takautuvalta ajalta (siitä alkaen, kun kansaneläkettä on myönnetty väliaikaisesti), myös työeläkepäättöksen antamiskuukaudelta ja sitä seuraavalta kalenterikuukaudelta. Eläkkeen maksun alkamisajaksi tulee siten päätöksen antamiskuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden 1. päivä.

Lakiosasto

4.4.2003

Käytännössä Kela voi kansaneläkkeen maksupäivästä riippuen saada eläkkeensä uudelleen lasketuksi ja maksuun jo tätä aikaisemmasta ajankohdasta. Siksi on suositeltavaa, että työeläkelaitos ennen päätöksensä antamista tiedustelee Kelasta puhelimitse jokaisessa tapauksessa erikseen, mikä on käytännössä lyhin pidätysaika ja pidättää eläkkeen sen mukaan.

Näissä asioissa voi ottaa yhteyttä Kelan eläke- ja toimeentuloturvaosastoon, puhelin 020 434 3353.

Työeläkelaitoksen ilmoitus eläkerekisteriin

Kun eläkelaitos ilmoittaa eläkepäätöksestä ETK:n eläkerekisteriin, maksun alkamispäiväksi ilmoitetaan päätöksenantokuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden 1. päivä. Näin tehdään, koska pidätettävässä eläkkeessä on sekä takautuvaa eläkettä että ajassa eteenpäin myönnettävää eläkettä. Ilmoituksen erityistiedot -kohtaan viedään tieto siitä, perustuuko päätös itseoikaisuun vai muutoksenhakuasteen päätökseen.

Takautuvan eläkkeen maksamista koskevasta päätöksestä ei tehdä ilmoitusta rekisteriin.

Kelan perimisilmoitus

Kela saa ETK:n rekisteristä tiedon työeläkkeen määrästä ja voi sen perusteella laskea liikaa maksamansa eläkkeen määrän. Tämän jälkeen se lähettää työeläkelaitokselle perimisilmoituksen tai ilmoittaa, että sen vaatimus raukeaa. Määrätessään työeläkelaitokselta perittävää maksua Kela ottaa huomioon toiselta eläkelaitokselta mahdollisesti jo saamansa osuuden.

7.2

Kelan regressioikeus lainvoimaisen päätöksen itseoikaisu- ja tarkistustilanteissa

Kelan regressioikeus koskee myös työeläkkeen tarkistustilanteita (lainmuutos 1.1.2000). Näissä tapauksissa työeläkkeestä on jo lainvoimainen päätös, mutta työeläkelaitos korottaa eläkkeen määrää joko itseoikaisun seurauksena tai määrää tarkistetaan muutoin aikaisempaa suuremmaksi.

7.2.1

Itseoikaisu

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, työeläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää eläkkeen aikaisempaa suurempana. Näin tehdään esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajalla to-

Lakiosasto

4.4.2003

detaan olevan eläkkeeseen oikeuttava työsuhde, joka ei ollut tiedossa eläkettä määrättäessä. Kelalla on regressioikeus eläkkeen takautuvaan korotukseen.

7.2.2

Eläkkeen tarkistaminen

Eläke tarkistetaan, jos osatyökyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu niin, että hänellä on oikeus täyteen eläkkeeseen tai YVEen (TEL 5 b §:n 4 mom.). Eläke tarkistetaan myös uuden yhteensovituksen vuoksi, jolloin eläke voi sen seurauksena myös nousta.

Tällöinkin Kelalla on regressioikeus työeläkkeen takautuvaan korotukseen.

7.2.3

Työeläkelaitos tarkistaa, saako henkilö kansaneläkettä

Jos lainvoimaisen päätöksen oikaisemisen tai tarkistamisen perusteella tulee myönnettäväksi takautuvaa eläkettä, työeläkelaitos selvittää, saako henkilö kansaneläkettä. Tämän voi tehdä kansaneläkepäätöstietojen kyselyllä ETK:n 3270 -käyttöliittymällä, jonka kuvilla näkyy kaksi viimeistä eläkepäätöstä. Vanhuuseläkettä koskevia kansaneläketietoja ei saa tämän kyselyn kautta. Ne kysytään puhelimitse Kelan eläke- ja toimeentuloturvaosastolta regressiasiaa hoitavilta henkilöiltä.

Kelan eläke- ja toimeentuloturvaosaston yhteystiedot näissä asioissa:

puhelin 020 434 3670 (etuudensaajan sukunimen alkukirjaimet A-L)

puhelin 020 434 3388 (etuudensaajan sukunimen alkukirjaimet M-Ö)

faksin numero on 020 434 3891.

7.2.4

Työeläkelaitos selvittää regressioikeuden edellytysten täyttymisen

Toisin kuin valitustilanteissa, Kelan regressioikeus ei lainvoimaisen työeläkkeen itseoikaisu- ja tarkistustilanteissa ole ehdoton ja siksi Kelan kanssa on sovittu regressiperinnän edellytyksistä. Työeläkelaitos selvittää, tuleeko asia käsitellä regressiasiana.

Työeläkkeen määrä

Jos työeläke ennen oikaisua tai tarkistusta jo on yli sen rajamäärän, jolla kansaneläkettä ei tule maksettavaksi, ei regressimenettelyä sovelleta. Vuonna 2003 tämä määrä on 1 010 euroa kuukaudessa eli 12 130 euroa vuodessa. Näissä tilanteissa työeläkelaitos voi panna takautuvan eläkkeen heti maksuun.

Lakiosasto

4.4.2003

Oikaisusta tai tarkistuksesta johtuvan eläkkeenosan euromäärä

Regressiperintää käytetään vain silloin, kun työeläkkeen oikaisu tai tarkistus aiheuttaa vähintään 500 euron suuruisen eläkkeenosan takautuvan maksun. Alarajasta sovittiin, koska ei ole tarkoituksenmukaista periä tällä tavoin aivan vähäisiä summia.

Muilla perijöillä jo etusija

Jos takautuva eläkkeenosa on etusijajärjestyksen perusteella jo maksettava muulle vaatijalle, ei regressimenettelyä sovelleta. Etusijajärjestys on kerrottu kohdassa 3.

7.2.5

Käytännön menettely

Työeläkelaitoksen ilmoitus Kelalle

Jos regressin edellytykset täyttyvät, työeläkelaitos lähettää heti faksilla (lomake ETK/KELA 7026) ilmoituksen tulossa olevasta eläkepäättöksen oikaisusta Kelan eläke- ja toimentuloturvaosastolle. Samalla eläkelaitos ilmoittaa sen tiedossa olevat seurannaislaitokset. Eläkkeen määrää ei tässä yhteydessä ilmoiteta. Sen Kela saa ETK:n eläkerekisteristä, kun oikaisu- tai tarkistuspäätös on annettu.

Työeläkelaitoksen oikaisupäätös ja takautuvan eläkkeen pidättäminen

Kun työeläkelaitos antaa oikaisupäätöksen, se pidättää takautuvasti maksettavan eläkkeen osan, jos regressin edellytykset ovat olemassa.

Eläke pidätetään paitsi varsinaiselta takautuvalta ajalta, myös päätöksen antamiskuukaudelta ja sitä seuraavalta kalenterikuukaudelta. Pidätysajan jälkeiseltä ajalta tuleva eläke pannaan maksuun korjatun suuruisena.

Eläkkeensaajalle ilmoitetaan oikaisupäätöksessä takautuvan eläkkeen pidättämisestä ja siitä, että tämän eläkkeenosan maksamisesta annetaan myöhemmin eri päätös.

7.2.6

Kelan perimisvaatimus

Kelan on kolmen viikon sisällä oikaisupäätöksestä lähetettävä työeläkelaitokselle perimisvaatimuksensa tai ilmoitus siitä, että se luopuu takaisinperinnästä.

Lakiosasto

4.4.2003

7.3

Verotusmenettely

Kaikkiin regressisuorituksiin, jotka maksetaan Kelalle liikaa maksetun kansaneläkkeen korvaukseksi, sovelletaan seuraavaa menettelyä.

Työeläkelaitos vähentää ensin suorituksensa bruttomäärästä Kelalle maksettavan määrän ja toimittaa ennakonpidätyksen jäljelle jäävästä eli eläkkeensaajalle itselleen maksettavasta osuudesta.

Eläkelaitos ilmoittaa vuosi-ilmoituksella eläkkeensaajan tuloksi vain sen määrän, josta on vähennetty Kelalle maksettu regressisuoritus.

Menettely on sama kuin maksettaessa takautuvaa eläkettä sairausvakuutusrahastolle, työnantajalle tai Potilasvakuutuskeskukselle.

8

MAKSU KANSANELÄKELAITOKSELLE OPINTOTUEN MAKSAJANA

Kela maksaa korkeakoulu- ja lukio-opiskelijoille sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijoille opintotukea. Opintotuki voi olla opintorahaa tai asumislisää.

8.1

Opintotuen saamisen estävät eläkkeet

Työeläkkeet ja kuntoutusraha ovat ensisijaisia opintotukeen nähden. Henkilöllä ei ole oikeutta opintotukeen mm. siltä ajalta, jolta hän saa työeläkelakien mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, YVEä, kuntoutusrahaa, työttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä. Kun opintotuen saajalle myönnetään joku edellä mainituista etuuksista, opintotuki lakkautetaan.

Jos työeläke myönnetään takautuvasti opintotuen ajalle, Kela saa regressioikeuden perusteella periä työeläkelaitokselta samalta ajalta maksetun eläkkeen opintotuen määrään saakka. Käytännössä regressiperintää hoitavat Kelan opintotukikeskus, Kelan toimistot tai korkeakoulujen osalta niiden opintotukilautakunnat.

Osatyökyvyttömyyseläke

Osaeläke ei estä opintotuen maksamista, mutta eläkkeen määrä otetaan maksuajankohdan mukaan tulona huomioon opintotuen jälkikäteissä kalenterivuositain tehtävässä valvonnassa. Osaeläkkeeseen ei sovelleta regressimenettelyä.

Lakiosasto

4.4.2003

8.2

Takautuvan eläkkeen pidättäminen

Kela selvittää, onko opintotuen hakija hakenut eläkettä ja lähettää ennakoilmoituksen mahdollisen takautuvan työeläkkeen perinnästä. Jos ennakoilmoitusta ei ole tullut, eläkelaitos ottaa yleensä itse yhteyttä opintotuen maksajaan, jos laitos eläkehakemusta käsitellessään saa tietää, että opintotukea on maksettu takautuvan eläkkeen ajalta.

Käytännön menettely

Eläkkeen maksamisessa Kelalle opintotuen korvaukseksi menetellään pääosin samalla tavoin kuin työttömyyspäivärahan maksamisessa Kelalle tai työttömyyskassalle.

Regressimenettely voidaan hoitaa samalla lomakkeella kuin työttömyys- ja koulutusetuuksien perimistä koskeva liikenne tai muulla vastaavalla tavalla. Ennakoilmoituksen saanut eläkelaitos ilmoittaa Kelalle tiedon takautuvasti myönnetystä eläkkeestä ja Kela lähettää sen perusteella perimisilmoituksen.

Kela lähettää perimisilmoituksen kaikille eläkettä maksaville laitoksille. Vaikka takautuvaa eläkettä ei tulekaan maksettavaksi, jokainen ilmoituksen saanut eläkelaitos palauttaa lomakkeen.

Takautuva eläke maksetaan eläkkeensaajalle itselleen vasta, kun Kela ilmoittaa, että eläke tai sen osa voidaan maksaa hänelle.

9

MAKSU SOSIAALILAUTAKUNNALLE

Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitaa kunnassa kunnan määräämä monijäseninen toimielin (sosiaalihuoltolain 6 §). Tämä toimielin voi olla kunnanhallitus, lautakunta, johtokunta tai toimikunta. Toimielimen tehtäviä voidaan antaa myös sen jaostolle ja toimielimen päätösvaltaa voidaan johtosäännöllä siirtää lautakunnan alaisille viranhaltijoille.

Toimielimen määräämällä johtavalla sosiaalihuollon viranhaltijalla on oikeus mm. toimielimen puolesta panna vireille korvaus- ja muut hakemukset. Tätä toimivaltaa käytävillä henkilöillä voi olla eri nimikkeitä.

Jos kunnan koko sosiaalihuolto on annettu kuntainliiton hoidettavaksi, kuntainliitto asettaa toimielimen eikä kunnassa ole tällöin erillistä toimielintä. Kuntainliitot ovat nykyisin kuntayhtymiä.

Lakiosasto

4.4.2003

Tässä yleiskirjeessä sosiaalihuoltolain 6 §:ssä mainitusta kunnan määräämästä monijäsenisestä toimieliimestä käytetään nimitystä sosiaalilautakunta. Toimielin voi olla nimeltään joku muu, esimerkiksi perusturvalautakunta.

Kunta voi laitoshoidon tai -huollon tai perhehoidon korvaukseksi saada itselleen eläkkeensaajan eläkkeen. Jäljempänä tästä kerrottaessa puhutaan sosiaalilautakunnalle (kunnalle) maksamisesta.

Joko ehdottomin tai harkinnanvaraisin perustein

Eläkkeensaajan eläke voi tulla maksettavaksi sosiaalilautakunnalle joko laissa säädettyjen ehdottomien perusteiden tai harkinnanvaraisten perusteiden nojalla.

Ehdottomia perusteita on kaksi: henkilölle on myönnetty toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä vastaan tai kunta on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa.

Harkinnanvaraisin perustein eläkkeensaajan eläke voi tulla maksettavaksi sosiaalilautakunnalle, jos eläkkeen maksua sen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Lisäehtona on, että eläkkeensaaja antaa suostumuksensa lautakunnalle maksuun.

Toimeentulotuen ennakon korvaukseksi sosiaalilautakunnalle voidaan maksaa vain takautuva eläke. Muissa tilanteissa lautakunnalle voi tulla maksettavaksi sekä takautuvaa että vastaista eläkettä.

Jos sosiaalilautakunta (kunta) ehdottomin perustein maksamisen tilanteissa on vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää ilmoittanut vaatimuksestaan saada eläke itselleen, eläkelaitoksen on maksettava eläke sille. Eläkelaitoksella ei ole tässä harkintavaltaa eikä eläkkeensaajaa tarvitse kuulla.

Sosiaalilautakunnan hakiessa eläkkeen maksua harkinnanvaraisin perustein eläkelaitos harkitsee, onko sosiaalilautakunta esittänyt maksulle riittävät perusteet. Jos hakija ei suostu eläkkeen maksamiseen sosiaalilautakunnalle, ei eläkelaitos edes harkitse lautakunnalle maksua.

Seuraavassa selostetaan TEL:n säännöksiä eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle. Valtion ja kunnan eläkejärjestelmässä on saman sisältöiset säännökset.

Lakiosasto

4.4.2003

9.1

Toimeentulotuen ennakko

TEL:n säännös

Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle odotettavissa olevaa eläkettä vastaan ennakkona maksetun toimeentulotuen korvaukseksi säädetään TEL:n 19 c §:n 4 momentissa:

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, samalta ajalta takautuvasti myönnettävä eläke tai osa siitä maksetaan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen hakemuksesta sille jo annetun toimeentulotuen korvaamiseksi.

Toimeentulotukilaki

Toimeentulosta annetun lain 23 §: Jos toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä, elatusapua, avustusta tai muuta jatkuvaa taikka kertakaikkista tuloa, korvausta tai saamista vastaan, toimielin voi periä ja nostaa sen estämättä, mitä muussa laissa säädetään, henkilölle tulevat edellä tarkoitetut tulot, korvaukset ja saamiset siltä ajalta, jolta tukea on annettu ennakkona, ja käyttää niitä ennakkona annetun tuen takaisinperintään. Toimielimen on suoritettava toimeentulotuen takaisinperintään käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi tuen saajalle.

Jos toimielin on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta ja saamista ei saa suorittaa tuen saajalle itselleen, suoritus voi tapahtua laillisin vaikutuksin vain toimielimelle.

9.1.1

Menettely toimeentulotuen ennakon korvaukseksi maksamisessa

Kun sosiaalilautakunta on myöntänyt henkilölle toimeentulotukea odotettavissa olevaa eläkettä vastaan, se voi periä tuen korvaukseksi vain takautuvasti maksettavan eläkkeen ja tämänkin vain siltä ajalta, jolta toimeentulotukea on myönnetty.

Sosiaalilautakunnalle maksetaan toimeentulotuen kanssa samalle ajalle takautuvasti myönnetty eläke kokonaisuudessaan tai lautakunnan ilmoittama rahamäärä. Lautakunnan on maksettava toimeentulotuen takaisinperintään käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi tuen saajalle.

Lakiosasto

4.4.2003

9.1.1.1

Eläkehakemuksen vireilletulon jälkeinen eläke maksetaan

Lähtökohta on, että eläkettä ei voida maksaa sosiaalilautakunnalle ennen eläkehakemuksen vireilletuloa maksetun ennakonluontoisen toimeentulotuen korvaukseksi. Lautakunnan asiana on tällaista toimeentulotukea myöntäessään tarkistaa, että eläkehakemus on vireillä.

Vain poikkeuksellisissa, sosiaalilautakunnan perustelemissa tapauksissa takautuvasti maksettava eläke voidaan maksaa lautakunnalle jo ennen eläkehakemuksen vireilletuloa myönnetyn toimeentulotuen korvaukseksi. Aikaisemmalle ajalle kohdistuvan eläkkeen maksu lautakunnalle on perusteltua esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaaja joutuu odottelamaan työkyvyttömyyseläkkeen jatkamiseen tarvittavaa lääkärinlausuntoa.

Toimeentulotuen maksaminen alkanut kuukauden alkupuolella

Jos toimeentulotuen maksaminen on alkanut kuukauden 1. - 15. päivänä, sosiaalilautakunnalle maksetaan koko tämän kuukauden eläke, jos eläkehakemus on vireillä toimeentulotuen ennakkoa ensi kertaa myönnettäessä.

Maksaminen alkanut kuukauden puolivälin jälkeen

Jos toimeentulotuen maksaminen on alkanut kuukauden 15. päivän jälkeen, sosiaalilautakunnalle maksetaan tältä kuukaudesta puolen kuukauden eläke.

Käytännössä maksetaan usein koko maksuunpanokuukauden eläke

Sosiaalilautakunta pyytää yleensä maksamaan eläkkeen itselleen eläkkeen ensimmäisen maksuunpanokuukauden loppuun asti, koska toimeentulotukea joudutaan useimmiten maksamaan vielä eläkkeen maksun alkamiskuukauden aikanakin.

Sosiaalilautakunnalle voidaan maksaa koko maksun alkamiskuukauden eläke, vaikka eläkkeen säännöllinen maksu alkaisi jo kuukauden 16. päivänä. Lautakunnalle voidaan siis maksaa myös viimeisen puolen kuukauden eläke, vaikka se ei enää olekaan takautuvaa eläkettä.

Sosiaalilautakunnalla on velvollisuus maksaa toimeentulotuen yli menevä eläke eläkkeensaajalle

Jos takautuvasti myönnetty eläke on suurempi kuin samalta ajalta myönnetty ennakonluontoinen toimeentulotuki, sosiaalilautakunta ei voi käyttää yli jäävää eläkettä ennen eläkeoikeuden alkamista annetun toi-

Lakiosasto

4.4.2003

meentulotuen korvaamiseen. Lautakunnan on maksettava yli menevä osa eläkkeensaajalle itselleen.

9.1.1.2

Sosiaalilautakunnan hakemus

Sosiaalilautakunta voi hakea eläkkeen maksua itselleen esimerkiksi ETK:n lomakkeella 2166 tai Kuntaliiton vastaavalla lomakkeella. Käytännössä sosiaalilautakunnat joskus hakevat työeläkkeen maksua itselleen myös Kelan lomakkeella EV 255. Hakemus voi olla myös vapaa-muotoinen, kunhan siitä vain käyvät ilmi asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemuksessa on oltava eläkkeensaajaa ja eläkelaitosta koskevien tietojen lisäksi ainakin seuraavat asiat:

- sosiaalilautakunta hakee eläkettä toimeentulotuen ennakon korvaukseksi (myös lainkohta)
- mille ajalle ennakko kohdistuu ja jatkuuko sen maksu edelleen
- aika, jolta eläke pyydetään maksamaan sosiaalilautakunnalle
- maksettavaksi haetun eläkkeen määrä, jos se hakemusta tehdessä on mahdollista ilmoittaa.

Lähtökohtana on, että sosiaalilautakunnan viranomaisena antama selvitys on oikea eikä eläkelaitoksen tarvitse tutkia ehdottomien perusteiden oikeellisuutta. Eläkelaitoksen vastuulla on kuitenkin varmistaa, että hakemus on asianmukainen ja siinä on riittävät tiedot.

9.1.1.3

Sosiaalilautakunnalle maksettavan eläkkeen määrä

Jos sosiaalilautakunta ilmoittaa eläkelaitokselle hakemansa eläkkeen tarkan euromäärän, vain se maksetaan.

Jos toimeentulotuen maksaminen jatkuu edelleen, lautakunnan ei tarvitse hakemuksessaan ilmoittaa lopullista euromäärää. Lautakunnalle voidaan tällöin maksaa koko takautuva eläke eläkehakemuksen vireiltulosta ensimmäisen maksuunpanokuukauden loppuun, jos toimeentulotukea on maksettu koko tänä aikana.

Jollei toimeentulotuen maksaminen ole jatkuvaa, eläkelaitoksen on päätöstä antaessaan tarkistettava tuen määrä sosiaalilautakunnalta.

Lakiosasto

4.4.2003

Kertakorvaukset

Sosiaalilautakunta on voinut maksaa eläkkeensaajalle kertakorvauksen (esimerkiksi vuokran tai lääkkeet) erittelemättä sitä ennakonluontoisesta toimeentulotuesta. Jos sosiaalilautakunta hakee itselleen takautuvaa eläkettä eläkkeensaajalle myönnetyn kertakorvauksen korvaamiseksi, eläkelaitos voi maksaa lautakunnalle joko erilliskorvauksen määrän tai esimerkiksi yhden kuukauden eläkkeen. Lautakunnan asiana on maksaa kustannusten yli jäävä osa eläkkeestä eläkkeensaajalle itselleen. Näissäkin tilanteissa sosiaalilautakunnan on korvauksen maksuvaiheessa pitänyt tehdä päätös, että maksettu kertakorvaus peritään takaisin eläkkeestä toimeentulotukilain 23 §:n perusteella.

Viivästyskorotuksen maksaminen

Sosiaalilautakunnalle voi tulla maksettavaksi myös eläkkeen viivästyskorotus.

9.1.1.4

Eläkepäätös ja eläkkeen maksaminen

Päätös ennakonluontoisen toimeentulotuen korvaamisesta eläkkeestä tehdään yleensä jo eläkeasiaa ratkaistaessa, koska kyse on takautuvasti myönnetyn eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle.

Sekä sosiaalilautakunnalle että eläkkeensaajalle annettavassa päätöksessä tulee olla myös ne lainkohdat, joihin ratkaisu perustuu.

Jollei eläkkeenhakijalla ole eläkeoikeutta, riittää, että eläkelaitos ilmoittaa lautakunnalle kirjeellä hylkäävästä päätöksestä.

Myöhemmät maksupäätökset sosiaalilautakunnalle

Sosiaalilautakunnan hakemus on edelleen voimassa, vaikka työeläkeasiassa on annettu hylkäävä päätös.

Jos henkilölle myöhemmin myönnetään eläke muutoksenhaun, itseoikaisun tai uuden hakemuksen perusteella, eläkelaitoksen on sosiaalilautakunnan aiemman hakemuksen pohjalta selvitettävä, tuleeko sosiaalilautakunnalle maksua. Tällöin lautakunnalta kuitenkin tarkistetaan, ovatko entisen hakemuksen perusteet ja tiedot edelleen oikeita.

Eläkelaitoksen tulee tarkistaa sosiaalilautakunnan oikeus eläkkeeseen myös silloin, kun eläkettä myöhemmin maksetaan lisää esimerkiksi veron ennakonpidätyksen tarkistuksen vuoksi.

Lakiosasto

4.4.2003

9.2

Laitoshoito tai -huolto tai perhehoito

TEL:n säännös

TEL:n 19 c §:n 5 momentissa säädetään eläkkeen maksamisesta kunnalle silloin, kun kunta on järjestänyt eläkkeensaajalle laitoshoidon tai -huoltoa tai perhehoitoa:

Jos kunta on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, eläkelaitoksen on kunnan vaatimuksesta maksettava hänelle tuleva eläke laitoshoidon tai -huollon taikka perhehoidon ajalta kunnalle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (asiakasmaksulaki)

Asiakasmaksulain 14 §: Milloin kunta on järjestänyt henkilölle laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, voi kunta periä ja nostaa hänelle tulevat eläkkeet, elinkorot, elatusavut, avustukset tai muut jatkuvat taikka kertakaikkiset tulot, korvaukset tai saamiset siltä ajalta, jonka laitoshoidon tai perhehoidon kestä. Kunta voi periä ja nostaa mainitut tulot, korvaukset ja saavat sen estämättä, mitä muussa laissa säädetään sekä käyttää niitä hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen ottaen kuitenkin huomioon, mitä sellaisten varojen käyttämisestä muualla lailla tai asetuksella säädetään.

Jos kunta on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa henkilölle itselleen, voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain kunnalle.

Lastensuojelulaissa viittaussäännös

Asiakasmaksulain 7 §:n 3 momentin mukaan kunta voi periä lastensuojelulaissa tarkoitetusta perhehoidosta tai laitoshuollosta tai asumispalveluista aiheutuneiden kustannusten korvausta sekä lapsen vanhemmilta että lapsen tai nuoren omista tuloista, korvauksista tai saamisista. Lastensuojelulaissa korvauksen perimisen osalta viitataan asiakasmaksulakiin.

Lakiosasto

4.4.2003

9.2.1

Menettely eläkkeen maksamisessa

Hoidon tai huollon ajalta

Kunta voi periä eläkkeensaajan eläkkeen koko siltä ajalta, jona eläkkeensaajalle on järjestetty laitoshoidoa tai -huoltoa tai perhehoitoa. Jos kunnalle maksamisen ehdot täyttyvät, sille voidaan maksaa koko tämän ajanjakson eläke.

Kunnan tulee käyttää eläke hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen ja sen on myös huolehdittava siitä, että henkilön käyttöön jää laissa säädetyt käyttövarat.

Kunnalle voidaan hoidon tai huollon korvaukseksi maksaa myös takautuvaa eläkettä.

Laitoshoido ja perhehoito

Laitoshoidolla tarkoitetaan ylläpidon, hoidon ja huolenpidon sisältävää toimintaa sairaalassa, hoitolaitoksessa tai muussa vastaavassa toimintayksikössä. Hoito on aina laitoshoidoa, kun se on järjestetty sairaalan tai terveyskeskuksen vuodeosastolla. Sen lisäksi laitoshoidoa on hoito vastaavassa sosiaalihuollon laitoksessa, kuten vanhainkodissa tai kehitysvammaisten erityishuollon ja päihdehuollon laitoksessa.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen ylläpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa.

9.2.1.1

Sosiaalilautakunnan (kunnan) hakemus

Sosiaalilautakunta voi hakea eläkettä laitoshoidon, -huollon tai perhehoidon korvaukseksi samalla tavoin kuin edellä kohdassa 9.1.1.2 on kerrottu.

Hakemuksessa on oltava eläkkeensaajaa ja eläkelaitosta koskevien tietojen lisäksi ainakin seuraavat asiat:

- sosiaalilautakunta hakee eläkettä laitoshoidon tai -huollon tai perhehoidon korvaukseksi (myös lainkohta)
- milloin hoito on alkanut ja jatkuuko se vai onko se jo päättynyt
- mistä alkaen eläke pyydetään maksamaan sosiaalilautakunnalle.

Lakiosasto

4.4.2003

Eläke voidaan maksaa myös kuntayhtymälle

Eläke voidaan maksaa kuntayhtymälle sen hakemuksesta samoin ehdoin kuin kunnalle.

9.2.1.2

Sosiaalilautakunnalle (kunnalle) maksettava määrä

Laitoshoidon tai -huollon tai perhehoidon korvaukseksi sosiaalilautakunnalle maksetaan koko kuukauden eläke. Sosiaalilautakunnan asiana on maksaa hoitomaksun yli mahdollisesti menevä eläke eläkkeensaajalle itselleen.

Myös viivästyskorotus maksetaan

Sosiaalilautakunnalle voi tulla maksettavaksi myös eläkkeen viivästyskorotus.

9.2.1.3

Eläkepäätös ja eläkkeen maksaminen

Sekä sosiaalilautakunnalle että eläkkeensaajalle annettavassa päätöksessä tulee olla myös ne lainkohdat, joihin ratkaisu perustuu.

Jollei eläkkeenhakijalla ole eläkeoikeutta, riittää, että eläkelaitos ilmoittaa sosiaalilautakunnalle kirjeellä hylkäävästä ratkaisusta. Näissä tilanteissa lautakunnalle ei anneta päätöstä.

Laitoshoidon, -huollon tai perhehoidon korvaamiseksi maksettavaa eläkettä koskeva päätös voi tulla tehtäväksi myös eläkkeen ollessa jo maksussa. Silloin eläke voidaan maksaa lautakunnalle aikaisintaan lautakunnan hakemusta seuraavan kuukauden alusta.

Myöhemmät maksupäätökset sosiaalilautakunnalle

Sosiaalilautakunnan hakemus on edelleen voimassa, vaikka työeläkeasiassa on annettu hylkäävä päätös. Tältä osin menetellään niin kuin kohdassa 9.1.1.4 on kerrottu.

9.3

Eläkehakemus ei vielä ole vireillä

Sosiaalilautakunnan hakemus eläkkeen maksamisesta voi tulla ETK:lle tai eläkelaitokselle myös jo ennen eläkehakemusta. Jos hakemus on tullut ETK:lle, ETK lähettää sen eläkelaitokselle, kun ilmoitus eläkehakemuksesta tulee rekisteriin.

Lakiosasto

4.4.2003

Jollei eläkehakemus saavu kohtuullisessa ajassa, eläkelaitoksen tai ETK:n on ilmoitettava tästä sosiaalilautakunnalle.

9.4

Harkinnanvaraiset perusteet

Kun työeläke-etuuden maksamista etuuden saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi, eläkelaitos voi sosiaalilautakunnan hakemuksesta päättää, että etuus maksetaan lautakunnalle eikä eläkkeensaajalle. Näin voidaan välttyä hakemasta eläkkeensaajalle edunvalvojaa. Tässä on siis kyse eläkelaitoksen harkinnanvaraisesta ratkaisusta.

Sosiaalilautakunnalle maksamisen ehtona on lisäksi se, että eläkkeensaaja itse suostuu eläkkeen maksamiseen lautakunnalle.

TEL:n säännös

TEL:n 19 b §:n 4 momentti säätelee eläkkeen maksamista sosiaalilautakunnalle harkinnanvaraisin perustein:

Jos tämän lain mukaisen etuuden maksamista etuuden saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa, eläkelaitos voi etuuden saajan suostumuksella päättää, että etuus maksetaan etuuden saajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle käytettäväksi etuuden saajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta etuuden saaja on toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Näin maksettua etuutta ei saa vastoin etuuden saajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta etuus on suoritettu. Jos etuuden saaja on 19 c §:n 5 momentissa tarkoitettussa hoidossa tai huollossa, tulee osuus käyttää 19 c §:n 5 momentin mukaisesti. Esityksen etuuden maksamisesta voi tehdä etuuden saaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa, henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii, tai kunnan asianomainen monijäseninen toimielin.

9.4.1

Eläkkeensaajan tai hänen perheensä huoltoon

Sosiaalilautakunta hakee ja käyttää sille harkinnanvaraisilla perusteilla maksetun eläkkeen eläkkeensaajan tai hänen perheensä huoltoon. Eläkkeensaajan perheellä tarkoitetaan tässä niitä henkilöitä, joiden elatuksesta saaja on velvollinen huolehtimaan. Tästä elatusvelvollisuudesta säädetään toimeentulosta annetun lain 2 §:ssä.

Lakiosasto

4.4.2003

Elatusvelvollisuudella tarkoitetaan henkilön velvollisuutta pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan. Sen lisäksi hänellä on velvollisuus pitää huolta puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa, lapsen elatuksesta annetussa laissa ja muussa laissa säädetään.

9.4.1.1

Menettely harkinnanvaraisin perustein maksamisessa

Eläkkeensaajalle myönnetty etuus voidaan sosiaalilautakunnan hakemuksesta maksaa lautakunnalle, jos etuuden maksamista sen saajalle ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa. Sosiaalilautakunnan harkittavaksi jää siten se, onko tarkoituksenmukaista ja henkilön edun mukaista hakea hänelle edunvalvoja vai riittäkö, että sosiaalitoimi auttaa häntä rahan käytössä (ns. välitystiliasiakkaat).

Sosiaalilautakunta ei saa käyttää sille maksettua etuutta vastoin eläkkeensaajan suostumusta muuhun kuin huoltoon sinä aikana, johon etuus kohdistuu. Jos etuus on suurempi kuin huoltoon tarvittavat varat, ylijäämä tulee antaa etuuden saajan vapaaseen käyttöön ja etuudesta on tehtävä tilitys eläkkeensaajalle.

Kun eläkelaitos ratkaisee, onko eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle perusteltua, sillä tulee olla selvitys harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolosta ja tieto siitä, että eläkkeensaaja suostuu eläkkeen maksamiseen lautakunnalle.

9.4.1.2

Harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolon selvittää sosiaalilautakunta

Kun sosiaalilautakunta hakee eläkkeensaajan eläkkeen maksamista itselleen harkinnanvaraisin perustein, sen on esitettävä hakemuksessaan vakuuttavat ja asialliset perustelut sille, miksi ja minkä säännöksen perusteella eläke tulisi maksaa sosiaalilautakunnalle eikä eläkkeensaajalle itselleen.

Sosiaalilautakunnan velvollisuutena on osoittaa eläkkeensaajan huollettavina olevat henkilöt.

Eläkkeensaajan suostumus

Eläkkeensaajalta on saatava suostumus siihen, että hänen eläkkeensä maksetaan sosiaalilautakunnalle hänen ja hänen omaistensa huollon turvaamiseksi. Suostumuksen hankkiminen on sosiaalilautakunnan tehtävä. Jos eläkkeensaaja ei ole antanut suostumustaan, eläkettä ei voida

Lakiosasto

4.4.2003

maksaa sosiaalilautakunnalle, vaan se tulee maksaa eläkkeensaajalle itselleen.

Suostumuksen on oltava riittävän yksilöity. Siitä on käytävä selvästi ilmi eläkkeensaajan suostumus siihen, että hänen eläkkeensä maksetaan sosiaalilautakunnalle. Suostumuksessa tulee aina olla päiväys ja allekirjoitus.

Jos eläkelaitos on saanut sosiaalilautakunnalta hakemuksen, josta puuttuvat perustelut tai eläkkeensaajan suostumus, eläkelaitos lähettää hakemuksen takaisin sosiaalilautakunnalle täydentämistä varten. Näin toimitaan myös niissä tapauksissa, joissa hakemukseen ei ole liitetty suostumusta, mutta hakemuksesta ei selvästi käy ilmi se, että eläkkeensaaja olisi kieltäytynyt antamasta suostumustaan. Käytännössä voidaan toimia myös niin, että puhelimitse pyydetään sosiaalilautakuntaa hankkimaan puuttuva suostumus eläkkeensaajalta. Myös puuttuvat perustelut voidaan pyytää puhelimitse. Puheluista tehdään muistiot.

9.4.1.3

Eläkelaitoksen harkinta

Pelkästään eläkkeensaajan normaalista poikkeava elämäntapa ei riitä perusteeksi sille, eläke pitäisi maksaa sosiaalilautakunnalle, vaan lautakunnan tulee näyttää eläkkeensaajan tai hänen huollettaviensa toimeentulon vaarantuneen. Henkilön elämäntapa tai elämänasenne saattaa olla sellainen, että hänen rahankäyttöään on tarpeellista hänen suostumuksellaan valvoa. Kyseessä voi olla esimerkiksi sairas, vammainen, päihdeongelmainen tai peliriippuvainen henkilö.

Sosiaalilautakunnalle maksamiseen voidaan joskus päätyä niissäkin tapauksissa, joissa eläkkeensaaja ei saa toimeentulotukea tai muuta huoltoa tai hoitoa. Ratkaisua tehtäessä otetaan huomioon eläkkeensaajan elämäntavat, hänen fyysinen ja psyykinen terveydentilansa, mahdollinen yhteiskunnan huollon kohteeksi joutuminen, elatusvelvollisuuden laiminlyönti ja muut vastaavat seikat.

Jos eläkkeensaajalla ei ole huollettavia omaisia, sosiaalilautakunnalle maksamisen edellytykset ovat tiukemmat kuin silloin, jos huollettavia on.

Jos eläkkeensaaja ei ole antanut suostumustaan eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle, ei sosiaalilautakunnalle maksaminen tule eläkelaitoksessa edes harkittavaksi. Eläkelaitos voi kehottaa sosiaalilautakuntaa ryhtymään tarvittaessa toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi.

Lakiosasto

4.4.2003

9.4.2

Sosiaalilautakunnan hakemus

Sosiaalilautakunta voi hakea eläkkeen maksua itselleen harkinnanvaraisin perustein tätä varten laaditulla lomakkeella (ETK 2164). Lain edellyttämä suostumus katsotaan annetuksi, kun eläkkeensaaja on rastittanut lomakkeesta kohdan 3 ("Suostun siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle") sekä päivännyt ja allekirjoittanut lomakkeen.

Suostumus katsotaan annetuksi myös silloin, kun eläkkeensaaja on ns. vanhasta lomakkeesta rastittanut kohdan 3 ("Minulla ei ole huomautettavaa sosiaalilautakunnan hakemuksen suhteen").

Sosiaalilautakunta voi hakea eläkkeen maksua itselleen ja eläkkeensaaja antaa suostumuksensa myös muulla eläkelaitoksen hyväksymällä lomakkeella tai erillisellä asiakirjalla. Silloinkin suostumuksen tulee olla riittävästi yksilöity siten, että siitä selvästi käy ilmi eläkkeensaajan suostumus eläkkeen maksamiseen sosiaalilautakunnalle. Suostumuksessa tulee aina olla päiväys ja allekirjoitus.

Muun kuin sosiaalilautakunnan hakemus

Esityksen eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voi tehdä sosiaalilautakunnan lisäksi etuuden saaja, hänen puolisonsa, muu omainen tai henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii.

Tällöinkin edellytetään perusteltua hakemusta ja eläkkeensaajan kirjallista suostumusta.

Jos esityksen on tehnyt muu kuin sosiaalilautakunta, sosiaalilautakunta on kuultava.

9.4.3

Päätös

Jos eläke maksetaan hakemuksen perusteella sosiaalilautakunnalle, sekä eläkkeensaajalle että lautakunnalle annetaan asiasta päätös muutoksenhakuohjeineen.

Jollei eläkkeensaaja ole antanut suostumustaan, sosiaalilautakunnalle ilmoitetaan kirjeellä, ettei sen hakemusta voida tämän vuoksi hyväksyä. Pyynnöstä tästäkin annetaan päätös.

Eläkkeensaaja vaatii sosiaalilautakunnalle maksettavaa eläkettä maksettavaksi itselleen

Ennen 1.1.2000 eläke on voitu harkinnanvaraisin perustein maksaa sosiaalilautakunnalle myös ilman eläkkeensaajan suostumusta.

Lakiosasto

4.4.2003

Vuoden 2000 alusta voimaantulleen lainmuutoksen jälkeen eläke tulee maksaa eläkkeensaajalle itselleen, jos hän sitä vaatii, vaikka päätös eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle on tehty jo ennen 1.1.2000. Samoin on meneteltävä, jos eläkkeensaaja peruuttaa jo antamansa suostumuksen.

Eläkkeensaajan tulee kirjallisesti vaatia eläkkeen maksamisesta itselleen. Eläkelaitos ilmoittaa eläkkeensaajan vaatimuksesta ja maksunsaajan muuttumisesta sosiaalitoimelle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Näin se voi tarvittaessa neuvotella eläkkeensaajan kanssa ja harkita edunvalvojamääräyksen hakemista.

VakO:n päätös 3550/2000/2478, 26.10.2001: Eläkkeen maksu sosiaalilautakunnalle olisi tullut ratkaista uudelleen 1.1.2000 voimaantulleen lainmuutoksen johdosta. Eläke olisi tullut maksaa eläkkeensaajalle itselleen 1.1.2000 lukien, koska hän oli jo aikaisemmin peruuttanut suostumuksensa eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle. Asia ei kuitenkaan antanut aiheutta enempää toimenpiteisiin, koska hakija jo oli kuollut eikä ole olemassa tahoa, jolla olisi asiassa oikeudellista etua valvottavana.

Uusi päätös

Jos maksun saaja muuttuu suostumuksen peruuttamisen tai eläkkeensaajan vaatimuksen vuoksi, annetaan uusi maksupäätös. Se osoitetaan sekä eläkkeensaajalle että sosiaalilautakunnalle.

9.4.3.1

Elatusapu ja lapsikorotus

Elatusapu

Sosiaalilautakunta voi joskus hakea itselleen vain lapsen elatusapujen suuruista osaa eläkkeensaajan eläkkeestä, jos eläkkeensaaja on laininlyönyt elatusapujen maksamisen. Jos eläkkeensaaja suostuu tällaiseen osittaiseen maksuun, elatusavun suuruinen osa eläkkeestä voidaan maksaa lautakunnalle, kuitenkin enintään siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta.

Jos sosiaalilautakunnalle maksetaan eläkkeestä elatusapua vastaavaa määrää ja sen määrä muuttuu, sosiaalilautakunnan on erikseen haettava eläkelaitokselta korotusta. Jos sosiaalilautakunta ilmoittaa elatusavun määrän pienentyneen, lautakunnalle maksettavaa osuutta alennetaan.

Jos eläkkeensaaja ilmoittaa elatusvelvollisuuden päättyneen tai elatusavun pienentyneen, asia tarkistetaan sosiaalilautakunnalta.

Eläkettä tai sen osaa ei saa käyttää jo eräänntyneiden elatusapuerien korvaamiseen. Sosiaalilautakunta ei siten voi periä eläkkeestä elatustukea, jota se on joutunut maksamaan sen vuoksi, ettei eläkkeensaaja ole

Lakiosasto

4.4.2003

ajallaan maksanut elatusmaksuja. Näitä maksuja sosiaalilautakunta voi halutessaan periä eläkkeestä ulosoton avulla.

Lapsikorotus

Vuonna 1938 tai sitä ennen syntyneen työntekijän ja vuonna 1946 tai sitä ennen syntyneen yrittäjän eläkkeessä voi vielä olla lapsikorotus. Lapsikorotus on osa eläkkeensaajan eläkettä, ei lapselle maksettava erillinen eläke. Sosiaalilautakunnalle voidaan maksaa vain lapsikorotuksen suuruisen osa eläkettä samoin edellytyksin kuin muukin eläke, jos lautakunta hakee vain sitä.

10

MAKSU POTILASVAKUUTUSKESKUKSELLE

Potilasvakuutuskeskus voi maksaa potilasvahinkolain mukaisesti korvausta potilaalle terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutuneesta henkilövahingosta. Potilasvahinkolain mukainen korvaus on toissijainen muihin lakisääteisiin korvauksiin eli myös työeläkkeeseen nähden.

Jos potilasvahinkokorvauksen saajalla on oikeus myös työeläkkeeseen, Potilasvakuutuskeskus saa periä työeläkelaitokselta regressinä sen takautuvan eläkkeen, joka myönnetään potilasvahinkokorvauksen kanssa samalle ajalle. Perimisen edellytyksenä on, että potilasvahinkokorvaus ja eläke perustuvat samaan vahinkotapahtumaan.

Eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Potilasvakuutuskeskuk-
selle, jos se on ilmoittanut regressivaatimuksestaan eläkelaitokselle vä-
hintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

10.1

Käytännössä regressiä ei yleensä tarvita

Potilasvahinkolain mukaisen korvauksen käsittely on käytännössä niin pitkä prosessi, ettei sen mukaista korvausasiaa yleensä ehditä ratkaista ennen työeläkepäättöksen antamista. Näin ollen Potilasvakuutuskes-
kuksen regressioikeus ei käytännössä juuri toteudu.

Työeläkkeen myöntämisen jälkeen myönnetystä potilasvahinkokorva-
uksesta vähennetään samaan vahinkotapahtumaan perustuvan työky-
vyttömyyseläkkeen määrä. Tätä varten Potilasvakuutuskeskus pyytää
työeläkelaitokselta tiedon työkyvyttömyyseläkkeestä. Se annetaan lä-
hettämällä kopio eläkepäättöksestä.

Vaikka regressitapauksia ei käytännössä ole, seuraavassa kerrotaan
lyhyesti potilasvahinkolaissa säädetty regressimenettely.

Lakiosasto

4.4.2003

10.2 Regressimenettely

Samaan vahinkotapahtumaan perustuva eläke

Vaatus työeläkkeen ja potilasvahinkolain mukaisen korvauksen perustumisesta samaan vahinkotapahtumaan tarkoittaa sitä, että myös eläkkeen myöntäminen pääasiassa johtuu sattuneesta potilasvahingosta. Näin voi olla vain varsinaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen kohdalla. Potilasvakuutuskeskukselle voi siis syntyä vain näitä eläkkeitä koskeva regressioikeus.

Eläkelaitos harkitsee, perustuuko vaatimus samaan vahinkotapahtumaan.

Työkyvyttömyyseläkkeistä YVE ei voi perustua samaan vahinkotapahtumaan kuin potilasvahinkokorvaus. Tämä johtuu YVEN saamisehdoista. Jos henkilölle on myönnetty YVE, eläkelaitos ilmoittaa Potilasvakuutuskeskukselle vain tiedon sen myöntämisestä ja että kyse ei ole samasta vahinkotapahtumasta.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen osalta potilasvahinkolain mukainen korvaus voi perustua samaan vahinkotapahtumaan myös silloin, kun osaeläkettä vahinkotapahtuman vuoksi tarkistetaan täydeksi eläkkeeksi. Tällöin regressioikeus koskee täyden ja osaeläkkeen erotusta.

Vanhuuseläkkeitä, työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä ei voida maksaa regressin perusteella Potilasvakuutuskeskukselle, koska ne eivät voi perustua samaan vahinkotapahtumaan kuin potilasvahinko.

Vain ansionmenetykskorvauksen osalta

Potilasvakuutuskeskuksen regressioikeus koskee vain ansionmenetykskorvausta, ei muita potilasvahinkona korvattavia etuuksia. Eläkelaitoksen ei kuitenkaan tarvitse tutkia, sisältykö regressivaatimukseen muuta kuin korvausta ansionmenetyksestä, koska Potilasvakuutuskeskus ei vaadi eläkettä muiden korvaustensa korvaamiseksi.

Yleensä työeläke on ansionmenetykskorvausta pienempi, koska potilasvahinko korvataan täyden korvauksen periaatteella.

Käytännön menettely

Potilasvakuutuskeskus tekee eläkelaitokselle regressi-ilmoituksen ja sen saanut eläkelaitos ilmoittaa Potilasvakuutuskeskukselle, mille ajalle se myöntää eläkkeen takautuvasti ja takautuvan eläkkeen määrän. Potilasvakuutuskeskus tekee tämän perusteella perimisilmoituksen.

Lakiosasto

4.4.2003

Jos regressi-ilmoitusta ei ole tullut, mutta hakija hakemusasiakirjojen mukaan ilmoittaa saavansa tai hakevansa myös potilasvahinkokorvausta, eläkelaitos selvittää asian Potilasvakuutuskeskuksesta, puhelin (09) 19 251 .

Jos työeläkkeen määrä suurenee muutoksenhaun tai itseoikaisun johdosta ja eläke on maksettu Potilasvakuutuskeskukselle siitä ajalta, jolle muutos kohdistuu, eläkelaitos tiedustelee Potilasvakuutuskeskukselta, onko sillä vaatimuksia myös eläkkeen korotuksen osalta. Jos Potilasvakuutuskeskus ilmoittaa, ettei se aikaisemmin saanut koko vaatimaansa määrää, Potilasvakuutuskeskukselle maksetaan myös se osa eläkkeen korotuksesta, joka kohdistuu potilasvahinkokorvauksen maksuaikaan.

Ei veron ennakonpidätystä

Potilasvakuutuskeskukselle maksettavasta eläkkeestä ei pidätetä veron ennakkoa.

Yleiskirje A 43/98, Uusi palkkaturvalaki, potilasvahinkolain muutos sekä presidentin puolisolle ja lapsille perhe-eläkeoikeuden tuova lainmuutos on vahvistettu

11

MAKSU EU/ETA - JA SOSIAALITURVASOPIMUSMAAN LAITOKSELLE

11.1

Muun EU/ETA-maan laitos perii Suomen työeläkkeestä

Kun toisen EU/ETA-maan laitos perii oman etuutensa liikamaksua Suomen työeläkkeestä, sovelletaan ETA-yleiskirjeen A 48/96 mukaisia ohjeita. Tällöin voi olla kyse myös muusta kuin eläkkeen liikamaksun perimisestä.

11.2

Sveitsi perii Suomen työeläkkeestä

Uusi EU-Sveitsi –sopimus tuli voimaan 1.6.2002. Kun Sveitsi perii oman etuutensa liikamaksua Suomen työeläkkeestä, noudatetaan EU/ETA-säännöksiä. Asiasta kerrotaan yleiskirjeessä A 22/2002.

11.3

Muun sosiaaliturvasopimusmaan laitos perii Suomen työeläkkeestä

Suomella on voimassaolevien sosiaaliturvasopimusten mukaiset liikamaksua koskevat menettelyohjeet Viron, Latvian, Liettuan ja Israelin kanssa. Sopimuksia koskevat soveltamisohjeet ovat yleiskirjeissä A25/97 (Viro), A35/99 (Israel), A16/00 (Latvia) ja A18/01 (Liettua).

Lakiosasto

4.4.2003

Viron, Latvian, Liettuan ja Israelin sopimuksien mukaan etuuden liika-maksun periminen ja pidättäminen tehdään kummankin sopimuspuolen lainsäädännön sallimissa rajoissa. Tällöin sovelletaan soveltuvin osin yleiskirjeen A 48/96 ohjeita.

USA:n, Kanadan ja Quebecin sopimuksissa ei ole regressisäännöksiä, joten Suomen takautuvat eläke-erät maksetaan aina hakijalle.

12

VAKUUTUSMAKSUJEN PERIMINEN ELÄKKEESTÄ

12.1

Omasta eläkkeestä peritään omia YEL- tai MYEL-vakuutusmaksuja

Eläkelaitos voi vähentää YEL-yrittäjälle tulevasta YEL-eläkkeestä ja maatalousyrittäjän MYEL-eläkkeestä maksamattomia yrittäjävakuutusmaksuja. Maksuja ei saa vähentää muiden lakien mukaan kertyneestä eläkkeen osasta.

Yrittäjävakuutusmaksuja ei voida vähentää enää YEL- tai MYEL-perhe-eläkkeestä, vaikka maksuja vielä olisi maksamatta yrittäjän kuollessa. Yrittäjävakuutuksen eläessään laiminlyöneen yrittäjän poikkeuksellisesta vakuuttamisesta kuoleman jälkeen ja vakuutusmaksujen perimisestä kerrotaan kohdassa 12.5.

Ensin sairausvakuutusrahastolle

Vakuutusmaksuja ei saa periä siitä takautuvasti myönnetystä eläkkeen osasta, joka on maksettava sairausvakuutusrahastolle (YEA 12 §, MYEA 13 §).

Eläkkeestä perittävä määrä

Mahdollisen sairausvakuutusrahastolle maksun jälkeen eläkkeensaajalle jäävästä YEL- tai MYEL-eläkeosasta saa ilman eläkkeensaajan suostumusta periä enintään kolmanneksen kulloinkin maksettavana olevan eläkkeen määrästä. Kertasuorituksena maksettava eläke voidaan kuitenkin kokonaisuudessaan pidättää laiminlyötyjen vakuutusmaksujen perimiseksi ilman eläkkeensaajan suostumusta.

Eläkkeen vähennyksen katsotaan kulloinkin koskevan vanhinta perimiskelpoista ja vielä maksamatta olevaa vakuutusmaksua (YEA 12 §, MYEA 13 §).

Eläkkeestä pidätetään veron ennakko ennen vakuutusmaksun vähentämistä.

YEL- tai MYEL-vakuutusmaksu voidaan periä maksuvelvolliselta vain maksuunpanovuotta välittömästi seuraavan viiden kalenterivuoden ku-

Lakiosasto

4.4.2003

luessa. Tämä koskee myös maksujen perimistä eläkkeestä (YEL 12 § 6 mom.).

12.2

Yrittäjän eläkkeestä voidaan periä myös samassa yrityksessä työskentelevien maksamattomia yrittäjävakuutusmaksuja

Yrittäjä on vastuussa myös samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä yrittäjävakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan. Perheenjäsenten maksamattomia vakuutusmaksuja voidaan siten periä yrittäjän YEL- tai MYEL-eläkkeen osasta samoin kuin yrittäjän omia vakuutusmaksuja.

Jos yrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä tai yhteisönä, myös nämä vastaavat osakkaitensa vakuutusmaksuista samalla tavoin ja maksuja voidaan periä osakkaan yrittäjäeläkkeestä (YEL 9 § 4 mom.).

MYEL:iin tuli tämä YEL:ssä jo aikaisemmin ollut säännös vuoden 2002 alusta

12.3

Työnantajan laiminlyömiä TEL-, LEL- tai TaEL-maksujen periminen kuittaamalla työnantajan eläkkeestä

Avoimen yhtiön yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön veloista, muun muassa TEL-, LEL- tai TaEL-vakuutusmaksuista. Jos tällainen työnantaja on jättänyt työntekijöittensä eläkevakuutusmaksuja maksamatta, maksuja voidaan periä yhtiömiehen omasta eläkkeestä. Sama koskee myös toimimella toimivaa työnantajaa.

TEL:ssa ei ole asiasta säännöstä. Koska eläkkeet ovat ulosottokelpoisia, kuittaus on katsottu mahdolliseksi yleisten kuittausta koskevien periaatteiden mukaan.

12.4

Yrittäjävakuutusmaksujen periminen kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen YEL- tai MYEL-osasta

Kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotuksen maksamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä eläkkeen maksamisesta on säädetty. Siten eläkelaitos voi periä maksamattomia YEL- tai MYEL-vakuutusmaksuja myös kuntoutusrahan tai kuntoutuskorotuksen YEL- tai MYEL-osasta (kuitenkin enintään yhden kolmasosan).

Kuntoutuksen onnistumisen kannalta eläkelaitoksen tulee kuitenkin tapauskohtaisesti harkita, onko maksujen periminen kuntoutusrahasta tai kuntoutuskorotuksesta tarkoituksenmukaista.

Lakiosasto

4.4.2003

Yleiskirje A 30/97, Työeläkekuntoutus

Ei alle vuodeksi myönnetystä kuntoutusrahasta

Alle vuodeksi myönnetystä kuntoutusrahasta ei peritä maksamattomia yrittäjäeläkemaksuja (Tulkintaryhmä marraskuu 1998).

12.5

Yrittäjäeläkevakuutus yrittäjän kuoleman jälkeen

Yrittäjävakuutuksen elinaikanaan laiminlyönyttä yrittäjää ei yleensä voida vakuuttaa yrittäjän kuoleman jälkeen. Kuolinpesän hakemuksesta tällainen vakuuttaminen on kuitenkin tietyin ehdoin mahdollista, jos Eläketurvakeskus (MYEL-yrittäjän osalta Mela) niin päättää.

Vakuuttamisasia tulee yleensä esille niin, että perhe-eläkehakemuksessa mainitaan edunjättäjän harjoittamasta yrittäjätoiminnasta, jota ei ole vakuutettu.

Yhtenä ehtona tällaiselle vakuuttamiselle on, että kuolinpesä suostuu maksamaan vakuutusmaksut.

Jos vakuuttamiseen on saatu lupa, eläkelaitos sopii kuolinpesän kanssa joko siitä, että vakuutusmaksu maksetaan heti tai siitä, että maksu viivästyskorkeineen peritään vähitellen perhe-eläkkeestä. Tässä tilanteessa on siis sallittua vähentää maksamattomia vakuutusmaksuja perhe-eläkkeestä, vaikka sitä ei muutoin saa tehdä.

Yleiskirje 14/86, MYEL:n 3 §:n ja YEL:n 2 §:n muuttamisesta

13

**AIHEETTOMASTI MAKSETUN ELÄKKEEN TAKAISINPERIMINEN
KUITTAAMALLA**

Kuittaaminen vastaisista eläke-eristä

Jos eläkkeensaajalle on maksettu aiheettomasti eläkettä, se voidaan periä takaisin kuittaamalla vastaisista eläke-eristä (TEL 18 § 3 mom. , 17 b § ennen 1.10.2002). Kuittaaminen on ensisijainen aiheettomasti maksetun eläkkeen perimiskeino ja sitä on syytä käyttää aina kun se on mahdollista. Kuittaamista ei aina kuitenkaan voida käyttää esimerkiksi sen vuoksi, että eläkettä ei enää lainkaan jää maksettavaksi tai eläke on niin pieni, ettei siitä voi kuitata.

Kuitattava määrä

Ilman eläkkeensaajan suostumusta kuukausieläkkeen nettomäärästä saa vähentää yhden kuudesosan (TEL 18 § 3 mom.). Eläkkeensaajan kanssa voidaan sopia myös suuremmasta kuittaamisesta. Tällöin tulee

Lakiosasto

4.4.2003

huolehtia siitä, ettei eläkettä ainakaan pitempää aikaa makseta pienempänä kuin ulosottomenettelyssä olisi mahdollista. Henkilön oman ja hänen perheensä välttämättömään elatukseen pitäisi aina jäädä ulosoton suojaosuutta vastaava eläke.

Ennen kuin eläkelaitos ryhtyy perimään aiheettomasti maksettua eläkettä takaisin kuittaamalla, sen on kuultava eläkkeensaajaa sekä annettava päätös takaisinperintään ryhtymisestä ja takaisinperittävästä määrästä.

Jos aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaminen ei ole mahdollista esimerkiksi eläkkeen pienuuden vuoksi, eläkelaitos pyrkii sopimaan eläkkeensaajan kanssa muusta menettelystä. Aiheettomasti maksettu etuus voidaan viime kädessä periä myös ulosottoteitse.

Yleiskirje A 34/92, Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisin periminen

Yleiskirje A 27/2001, Työeläkeasioiden käsittely ja muutoksenhaku

Leskelle maksetun kertasuorituksen takaisin periminen

Leskeneläkettä saaneelle leskelle, joka solmii uuden avioliiton alle 50-vuotiaana, maksetaan leskeneläkkeen kertasuoritus. Jos lakkautettua leskeneläkettä myöhemmin aletaan maksaa uudelleen, eläkkeestä vähennetään maksetun kertasuorituksen määrä siten, että kulloinkin maksettavan eläkkeen määrästä vähennetään kolmannes enintään yhdeksän vuoden ajan (TEL 4 b § 4 mom.).

Yleiskirje A 11/90, 1.7.1990 voimaantulevat uudet perhe-eläkesäännökset

14 ELÄKKEEN ULOSOTTO

Työeläkkeestä on mahdollista ulosmitata eläkkeensaajan velkoja (verovelkoja, sakkoja, sopimukseen perustuvia velkoja yms.). Kaikki TEL:n 8 §:n 4 momentissa tarkoitetut eläkkeet ja perhe-eläkkeet ovat ulosotto-kelpoisia. Peruseläkkeiden lisäksi voidaan ulosmitata sekä rekisteröityä että rekisteröimätöntä lisäeläkettä samoin kuin eläkkeeseen maksettavaa viivästyskorotusta.

Jatkuvan eläkkeen lisäksi myös osa kertasuorituksena maksettavasta eläkkeestä voidaan ulosmitata.

TEL:n nojalla maksettavaa hautausavustusta tai muuta kustannusten korvausta ei saa ulosmitata (TEL 19 b § 3 mom.).

Lakiosasto

4.4.2003

Ulosottoasiat käsittelee ja toimeenpanee ulosottomies (kihlakunnanvouti tai nimismies). Ulosottoviranomaiset vastaavat ulosoton oikeellisuudesta, eivätkä eläkelaitokset siksi tutki ulosoton laillisuutta. Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on ulosottoa varten asianomaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava maksamansa eläkkeen määrä sekä tiedossa olevat muut laitokset, jotka maksavat eläkkeensaajalle toimeentuloetuuksia.

Maksukielto

Ulosottomies kieltää kirjallisesti eläkelaitosta maksamasta eläkkeestä pidettävää eläkkeenosaa muulle kuin nimetylle ulosottomiehelle. Maksukielto annetaan eläkkeen maksajalle tiedoksi postitse virkakirjeenä. Maksukiellon tulisi saapua eläkelaitokselle viimeistään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää. Eläkelaitos ei voi oma-aloitteisesti poiketa ulosottoviranomaisen antamasta maksukiellon ohjeista, vaan niitä tulee aina noudattaa.

Ulosoton suojaosuus

Kun ulosmittaus toimitetaan tietyin väliajoin maksettavasta eläkkeestä, eläkkeen nettomäärästä on aina jätettävä ulosmittaamatta tietty euromäärä eli suojaosuus.

Suojaosuuden euromäärät on sidottu elinkustannusindeksiin ja määrät ilmoitetaan valtioneuvoston asetuksella. Eläketurvakeskus ilmoittaa eläkelaitoksille yleiskirjeellä suojaosuuden määrät niiden muututtua.

Vuoden 2003 alusta yksinäisen velallisen palkasta ja eläkkeestä ulosmittaamatta jätettävä suojaosuus on 18 euroa päivässä eli 540 euroa kuukaudessa. Tämän lisäksi velalliselle on jätettävä 6,56 euroa päivässä jokaista hänen elätettävänä olevaa perheenjäsentä kohden.

Jos eläkkeensaaja on yksityishenkilön velkajärjestelyssä, ulosoton suojaosuuksia ja tulo rajoja ei välttämättä noudateta.

Yleiskirje A 31/89, Eläkkeen ulosmittaus

15

VALTAKIRJALLA MAKSAMINEN

Lähtökohta on, että eläke maksetaan täysi-ikäiselle eläkkeensaajalle itselleen hänen ilmoittamalleen tilille. Jos eläkkeensaajalle on määrätty työeläkeasioissa puhevaltainen edunvalvoja, eläke maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle tilille.

Eläkelaitosten tulisi suhtautua kriittisesti eläkkeen maksamiseen valtakirjan perusteella. Pääsääntöisesti eläkelaitoksen ei tulisi maksaa elä-

Lakiosasto

4.4.2003

kettä suoraan valtakirjan esittäjälle. Poikkeustilanteessa näin kuitenkin voidaan tehdä. Aina on kuitenkin ensin varmistettava, että eläkkeensajalla on oikeus antaa valtakirja eläkkeen nostamiseksi. Näin ei ehkä ole, jos henkilölle määrätty työeläkeasioissa puhevaltainen edunvalvoja, hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitettu tai hänet on julistettu vajaavaltaiseksi.

Lakiosasto

4.4.2003

MAKSETTAESSA MUULLE KUIN ELÄKKEENSAAJALLE

- tehdäänkö veron ennakonpidätys
- maksetaanko rekisteröity lisäetu ja viivästyskorotus

KENELLE	ENNAKON- PIDÄTYS	REKISTERÖITY LISÄETU	VIIVÄSTYS- KOROTUS
eläkelaitokselle - aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperintä kuittaamalla	kyllä	kyllä	kyllä
EU/ETA-maan laitokselle	kyllä	kyllä	ei
Kelalle - liikaa maksetun kansaneläkkeen korvaukseksi	ei	kyllä	ei
Kelalle - opintotuen korvaukseksi	kyllä	kyllä	ei
Kelalle - työttömyys- ja koulutusetuuden kor- vaukseksi	kyllä	kyllä	ei
Potilasvakuutuskeskukselle	ei	kyllä	ei
sairausvakuutusrahastolle	ei	ei	ei
sosiaalilautakunnalle - sekä ehdottomin että harkinnanva- raisin perustein	kyllä	kyllä	kyllä
sosiaaliturvasopimusmaan laitokselle	kyllä, sopi- musmaakoh- taisesti	kyllä	maakohtai- sesti
työnantajalle - sairausajan palkan korvaukseksi - työnteosta maksetun palkan korva- ukseksi	ei	kyllä	kyllä
työttömyyskassalle - työttömyys- ja koulutusetuuden kor- vaukseksi	kyllä	kyllä	ei
ulosottoviranomaiselle	kyllä	kyllä	kyllä
YEL/MYEL-eläkelaitokselle - vakuutusmaksupidätykset omalle ja muulle laitokselle	kyllä	kyllä	kyllä

Lähtettäjä

PERIMISILMOITUS

TTL 45 §, TmtL 36 §, TPAL 26 § ja OptuL 28 §

Vastaanottava työeläkelaitos

Palautusosoite

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS

ENNAKKOILMOITUS

Etuudensaajan sukunimi ja etunimet				Henkilötunnus	
Etuus: ☐ Työttömyys-päiväraha ☐ Työmarkkinatuki ☐ Koulutustuki ☐ Opintotuki Myönnetty: _____ alkaen					
Maksaminen ☐ jatkuu ☐ on päättynyt _____ Maksettu yhteensä _____ mk / brutto					
Paikka ja aika				Allekirjoitus	
Käsittelijä ja puhelin:					

ILMOITUS TYÖELÄKEPÄÄTÖKSESTÄ

Eläkelaji: _____		Määrä yht. _____ mk / brutto		_____ mk / netto	
☐ Takautuvaa etuutta ei tule maksettavaksi		☐ Takautuva etuus maksetaan ajalta _____			
Eläkelaitos merkitsee nimensä ja osoitteensa alla olevan perimislaskelman osoitekenttään					
Paikka ja aika				Allekirjoitus	
Käsittelijä ja puhelin:					

Vastaanottaja

PERIMISLASKELMA

☐	☐ Takautuva etuus peritään alla olevan laskelman mukaisesti. Pyydettyä uusi laskelma, jos maksua ei ole suoritettu _____ mennessä.
☐	☐ Vaatimus raukeaa. Takautuva etuus voidaan maksaa kokonaan etuudensaajalle.

Ajanjaksot, joilta peritään	Maksettu etuudensaajalle				Saatu perittyä			Peritään eläke-laitokselta yhteensä mk
	Päivien lukum.	Mk / pv		Yhteensä mk		Ajalta	Yhteensä mk	
		brutto	netto	brutto	netto		brutto	netto

Maksuosoite (Pankin nimi ja konttori sekä täydellinen tilinumero / Postisiirtotilin numero)

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Käsittelijä ja puhelin:

REGRESSI- JA PERIMISILMOITUS

Vastaanottaja

Vastaanottaja (palautus)

Kansaneläkelaitos
Eläke- ja toimeentuloturvaosasto
PL 78
00381 HELSINKI

I KANSANELÄKELAIN 45 §:N 2 MOMENTIN MUKAINEN ILMOITUS

Eläkkeensaajan sukunimi ja etunimet		Henkilötunnus	
Eläke myönnetty / tarkistettu väliaikaisella päätöksellä _____ alkaen			
Myönnetty etuus (etuuden määrä ilmoitettu alkamisajankohdan tasossa)			
☐ Kansan- eläke	mk/kk	☐ Asumistuki	mk/kk
☐ Perhe-eläke	mk/kk	☐ Ylimääräinen rintamalisä	mk/kk
Paikka ja aika			
Tiedustelut: Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto puh. 020 434 3353		Allekirjoitus	

II ILMOITUS TYÖELÄKEPÄÄTÖKSESTÄ / KORVAUSPÄÄTÖKSESTÄ

☐ Muutoshakemus hylätty, päätös on lainvoimainen.	☐ Muutoksenhaku peruutettu _____
☐ Päätöstä on muutettu. Takautuvaa eläkettä maksetaan _____ alkaen. Eläkkeen määrä ilmoitetaan erikseen.	
☐ Väliaikainen päätös _____	
Paikka ja aika	
Tiedustelut (nimi ja puhelinnumero):	
Allekirjoitus	

III PERIMISVAATIMUS

☐ Takautuva eläke peritään alla olevan laskelman mukaisesti. Jos maksua ei ole suoritettu _____ mennessä, pyydettyä uusi laskelma.	☐ Vaatimus raukeaa. Takautuva eläke voidaan maksaa kokonaan eläkkeensaajalle.			
Aika jolta peritään	Kuukausien lukumäärä	Perittävä liikamaksu Brutto mk/kk	Netto mk/kk	Yhteensä mk
Perittävä määrä maksetaan Kansaneläkelaitoksen tilille 800011 - 65003			Maksettava määrä yhteensä mk	
Paikka ja aika				
Tiedustelut: Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto puh. 020 434 3353				
Allekirjoitus				

REGRESSI- JA PERIMISILMOITUS (KEL 45 § 3 mom.)

Palautusosoite

Vastaanottaja

Kansaneläkelaitos
Eläke- ja toimeentuloturvaosasto
Kallionpää / Äijälä
Faksi 020 434 3891

I ILMOITUS ETUUDEN OIKAISUSTA / TARKISTUKSESTA

(TEL 19 c § 3 mom. / tapaturmavakuutuslaki 61 a § 2 mom. 2 virke / liikennevahinkokorvaus)

Etuudensaajan sukunimi ja etunimet		Henkilötunnus
Etuus oikaistu / tarkistettu (tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista ilmoitetaan myös euromäärä) _____ alkaen		
Paikka ja aika	Allekirjoitus	
Asiaa hoitaa:		
Laitoksen nimi: _____		
Käsittelijän nimi ja puhelin: _____		
☐ Seurannaislaitokset, joissa asia on myös vireillä: _____		

II PERIMISVAATIMUS

☐ Takautuva etuus peritään alla olevan laskelman mukaisesti. Jos maksua ei ole suoritettu _____ mennessä, pyydettyä uusi laskelma.		☐ Vaatimus raukeaa. Takautuva etuus voidaan maksaa kokonaan etuudensaajalle.	
Aika jolta peritään	Kuukausien lukumäärä	Perittävä liikamaksu Brutto euroa/kk	Yhteensä euroa
Perittävä määrä maksetaan Kansaneläkelaitoksen tilille 800011-65003		Maksettava määrä yhteensä euroa	
Paikka ja aika	Allekirjoitus		
Tiedustelut Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto:			
Etuudensaajan sukunimen alkukirjaimet A – L puh. 020 434 3670 ja M – Ö puh. 020 434 3388			

Lähtettäjä

HAKEMUSEläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle tai muulle
sosiaalihoitolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitetulle toimielimelle

Vastaanottaja

Saapunut

1	ELÄKKEEN-SAAJA	Henkilötunnus	Sukunimi	
			Etunimet	
2	PERUSTELUT	Minkä vuoksi ja minkä säännöksen perusteella sosiaalilautakunta hakee eläkettä ja mihin eläke on tarkoitus käyttää		
3	ELÄKKEEN-SAAJAN SUOSTUMUS	Olen saanut tiedon sosiaalilautakunnan hakemuksesta		
		☐ Suostun siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle	☐ En suostu siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle	
		Paikka ja aika	Eläkkeensaajan allekirjoitus	
4	SOSIAALI-LAUTAKUNNAN OSOITE	Jakeluosoite		
		Postinumero	Osoitetoimipaikka	Puhelin
5	MAKSU-PAIKKA	Pankki	Konttori	Tilinumero
		Postisiirtotili		
6	ALLE-KIRJOITUS	Paikka ja aika	Sosiaaliviranomaisen allekirjoitus	
		Lisätietoja antaa (henkilön nimi ja puhelinnumero)		
7	LIITTEET	☐ Pöytäkirjanote	☐	

1. ELÄKELAITOKSELLE

Lähetäjä

ILMOITUS

eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle

Vastaanottaja

Saapunut

ELÄKKEEN-SAAJA	Henkilötunnus	Sukunimi		
		Etunimet		
TOIMEEN-TULOTUEN MAKSA-MINEN	Aloitettu, pvm	Lopetettu, pvm	Tukea maksettu tähän mennessä	
	☐ jatkuu edelleen			
LAITOS-HUOLTO PERHEHOITO	Aloitettu, pvm	Lopetettu, pvm	Maksettavaksi haetun eläkkeen määrä	
	☐ jatkuu edelleen		euroa	☐ koko eläke
PERINNÄN PERUSTE	☐ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14 § ☐ Laki toimeentulotuesta 23 § ☐			
LISÄTIETOJA				
SOSIAALI-LAUTAKUNNAN OSOITE	Jakeluosoite			
	Postinumero	Osoitetoimipaikka	Puhelin	
MAKSU-PAIKKA	Pankki	Konttori	Tilinumero	
	Postisiirtotili			
ALLE-KIRJOITUS	Paikka ja aika		Sosiaaliviranomaisen allekirjoitus	
	Lisätietoja antaa (henkilön nimi ja puhelinnumero)			
LIITTEET	☐ Pöytäkirjanote ☐			

1. ELÄKELAITOKSELLE